

Museum cijfers 2014

Jaaruitgave
Stichting Museana

Aaltense Musea	Haags Historisch Museum	Miramar Zeemuseum
Aboriginal Art Museum	Herinneringscentrum Kamp Westerbork	MOA Museum Oud Amelisseweerd
Agrarisch Museum Westerhem	Hermitage Amsterdam	Molenmuseum De Wachter
Airborne Museum 'Hartenstein'	Het Cuypershuis	Mondriaanhuis
Allard Pierson Museum	Het Dordts Patriciërshuis	Multatuli Museum
Amsterdam Pipe Museum	Het Hollands Kaasmuseum	Museum
Anne Frank Stichting	Het Nederlands Vestingmuseum	Museum aan het Vrijthof
Anton Pieck Museum	Het Nieuwe Instituut	Museum Abdijkerk
Ateliërmuseum Jac Maris	Het Noordbrabants Museum	Museum Arnhem
BAK, Basis voor Actuele Kunst	Het Pakhuis Ermelo	Museum Beelden aan Zee
Bakkerijmuseum De Oude Bakkerij	Het Scheepvaartmuseum	Museum Belvédère, Stg.
Behoud van den Doornenburg, Stg. tot	Het Spinozahuis	Museum Betje Wolff
Belasting & Douane Museum	Het Sterkenhuis	Museum Bevrijdende Vliegels
Bevrijdingsmuseum Zeeland	Historiehuis Roermond	Museum Boerhaave
Biesbosch Museum/Eiland	Historisch Museum De Bevelanden	Museum Boijmans Van Beuningen, Stg.
Bijbels Museum	Historisch Museum De Casteelse Poort	Museum Bredius
Bijzondere Collecties UVA	Historisch Museum De Scheper	Museum Broeker Veiling
Bisdom van Vliet	Historisch Museum Den Briel	Museum Bronbeek
Bonrefantenmuseum	Historisch Museum Ede	Museum Buurtspoorweg
Boomkwekerijmuseum	Historisch Museum Het Palthe Huis	Museum Catharijneconvent
Botanische Tuin De Kruidhof	Historische Tuin Aalsmeer	Museum Collectie Brands
Botanische Tuin TU Delft	Hortus Botanicus Leiden	Museum de Buitenplaats
Botanische Tuinen Utrecht	Huis Doorn	Museum de Fundatie
Brabants Museum Oud Oosterhout	Huis Marseille, Museum voor Fotografie	Museum De Koperen Knop
Breda's Museum	Huis van Gijn	Museum De Locht Limburg
Chabot Museum	Huizer Museum	Museum De Looierij
Cobra Museum Amstelveen	Humanity House	Museum De Oude Aarde
CODA / Cultuur Onder Dak Apeldoorn	Hunebedcentrum	Museum De Ronde Venen
Comenius Museum	Huygensmuseum Hofwijck	Museum 'De Tien Malen'
Cultureel Maçonniek Centrum Pr.Frederik	Ikonenmuseum Kampen	Museum De Vier Quartieren
Cultuurhistorisch Museum Texel	Japanmuseum SieboldHuis	Museum De Wemme
DAF Museum	Jenevermuseum	Museum De Wieger
De Appel arts centre	Joods Historisch Museum	Museum 'De Zwarte Tulp'
De Koloniehof	Jopie Huisman Museum	Museum der Koninklijke Marechaussee
De Pont Museum voor Hedendaagse Kunst	Kaap Skil	Museum Dorestad
De Zaanse Molen Vereniging	KAdE, Kunsthal in Amersfoort	Museum Drachten
Diamant Museum Amsterdam	Kasteel De Haar, Stg.	Museum Elisabeth Weeshuis
Discovery Center Continium	Kasteel Duivenvoorde	Museum Flehite
Dolhuys, nat. museum van de psychiatrie	Kasteel Hoensbroek	Museum Geelvinck Hinlopen Huis
Dordrechts Museum	Kasteel Huis Bergh	Museum Gevangenschap
Drents Museum	Kasteel Museum Sypesteyn	Museum Gouda
Drukkerijmuseum Meppel	Katakombenstichting	Museum Haarlem
Ecomare	Katwijk's Museum	Museum Hengelo
Edams Museum	Kazemattenmuseum Kornwerderzand	Museum Het Domein
Eindhoven Museum	Keramikcentrum Tiendschuur Tegelen	Museum Het Oude Raadhuis Urk
Erfgoed Delft	Keramikmuseum Princessehof	Museum het Petershuis
EYE	Kerkelijke Kunst	Museum Het Rembrandthuis
Flessenscheepjesmuseum	Kernis- en Circusmuseum	Museum Het Schip, Amsterdamse School
Flipje en Streekmuseum Tiel	Kijk- en Luistermuseum	Museum Het Valkhof
Florence Nightingale Instituut	Klompemuseum Gebr. Wietzes	Museum Het Warenhuis
Foam Fotografiemuseum Amsterdam	Koninklijk Paleis Amsterdam	Museum Hilversum
Fries Landbouw Museum	Kranenburgh	Museum Hindeloopen
Fries Museum	Kröller-Müller Museum	Museum In 't Houten Huis
Fries Scheepvaart Museum	Kunsthal Rotterdam	Museum Jan Cunen
Fruitteltemuseum	Landgoed Fraeylemaborg	Museum Jan Heestershuis
Galerij Willem V	Letterkundig Museum/Kinderboekenmuseum	Museum Jan van der Tugt
Gelders Geologisch Museum	Liemers Museum	Museum Joure
Gem. Archeologisch Museum Aardenburg	Limburgs Museum	Museum Kasteel Wijchen
Gemeentemusea Deventer/Speelgoedmuseum	Louis Couperus Museum	Museum Kennemerland
Gemeentemuseum De Tiendschuur	Louwman Museum	Museum Klok & Peel
Gemeentemuseum Helmond	Marie Tak van Poortvliet Museum	Museum Land van Valkenburg
Gemeentemuseum Het Hannemahuis	Marinemuseum	Museum Martena
Gemeentemuseum Het Land van Thorn	Mariniersmuseum	Museum Meermanno
Gemeentemuseum Weert, Religieuze Kunst	Maritiem Museum Rotterdam, Stg.	Museum Nairac
Gemeentemuseum Weesp	Marker Museum	Museum Nederlandse Cavalerie
Geologisch Museum Hoffland	Markiezenhof, gem. Bergen op Zoom	Museum Nienoord
Gorcums Museum/Gem.Gorinchem	Marres, centrum v. contemporaine cultuur	Museum Noordwijk
Graafs Museum	Mauritshuis	Museum Ons' Lieve Heer op Solder
GRID Grafisch Museum Groningen	Max Euwe Centrum	Museum Opsterlân
Groninger Museum	MUJ Museum IJsselstein	Museum Oud-Lunteren

Inhoudsopgave

- 1. Inleiding**
- 2. Kerncijfers**
- 3. Musea in Nederland**
- 4. Bezoeken**
- 5. Educatieve activiteiten**
- 6. Werkgelegenheid en financiële effecten**
- 7. Overige activiteiten**
- 8. Grote, middelgrote en kleine musea**
- 9. Effecten van overheidsbezuinigingen**

Colofon

1\ Inleiding 2014

Hoeveel musea zijn er in Nederland? Hoeveel mensen gaan er naar toe? Hoeveel mensen werken er? Wat doet een museum zoal? De antwoorden op deze vragen en meer zijn te vinden in **Museumcijfers 2014**. Anders dan in de voorgaande jaren heeft de Museumvereniging ervoor gekozen om dit jaar een tweetal thema's nader uit te diepen. Dit zijn: grote, middelgrote en kleine musea en het thema effecten van overheidsbezuinigingen.

De cijfers en trendmatige analyses komen uit de gegevensbank Museana, waarin musea sinds een aantal jaren kerngegevens hebben opgeslagen. Deze gegevens, afkomstig van **263 musea** zijn geëxtrapoleerd naar de totale onderzoeksgroep van **415 musea**, bestaand uit alle museale leden van de Museumvereniging.

Ieder hoofdstuk begint met een aantal kerncijfers die waar relevant worden aangevuld met de belangrijkste trends. In hoofdstuk 8 en 9 worden de thema's verder uitgewerkt.

N.B. Door afrondingen in de presentatie hoeft het totaal in de tabellen niet exact overeen te komen met de som van de gepresenteerde cijfers.

25,9 miljoen bezoeken,
waarvan 28% uit het buitenland

€ 909 miljoen omzet,
waarvan 45 % eigen inkomsten

10.362 fulltime banen,
waarvan 39% onbetaalde banen

1,1 miljoen
museumkaarthouders

2\ Kerntellingen 2014

De belangrijkste algemene trends

Het totaal aantal bezoeken is t.o.v. 2013 met **2,7 miljoen** gestegen. Het percentage buitenlandse bezoeken blijft in 2014 stabiel, maar is in voorgaande jaren sterk gestegen (zie figuur 2.1).

Het percentage inkomsten dat musea zelf uit de markt weten te halen stijgt van **38% in 2011** door naar **45% in 2014**.

Tussen 2011 en 2014 dalen de subsidies – nog los van de 6% inflatie – in totaal met ruim 5%, terwijl de eigen inkomsten – ondanks de economische crisis – met bijna **29% stijgen**.

Met minder subsidie realiseren musea een forse stijging van het aantal bezoeken. Daardoor daalt de subsidie per bezoek tussen 2011 en 2014 maar liefst met **28%**.

Het aantal banen in de sector is licht gestegen en dit geldt ook voor het aantal vrijwilligers.

De stijging van het aantal museumkaarthouders zet door.

2\ Kerngetallen 2014

Uitgelicht:

Het Mauritshuis dat in juni 2014 heropende heeft dit jaar al meer dan **600.000 bezoeken** geteld.

Het in december 2014 geopende Nationaal Militair Museum telde ruim twee weken na opening **50.000 bezoeken**.

Het Stedelijk Museum te Amsterdam telde in tien weken tijd ruim **200.000 bezoeken** aan de grote overzichtstentoonstelling van Marlene Dumas: “Image as Burden”.

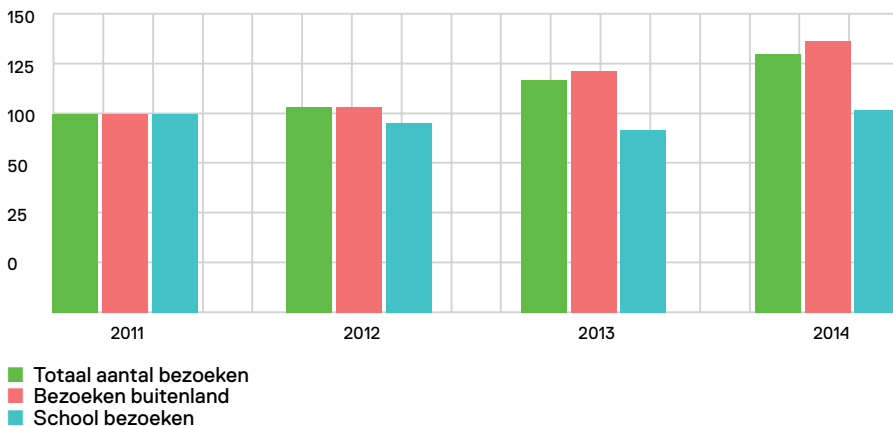
Het bezoek van schoolklassen stijgt voor het eerst sinds 2011 na een dalende trend in de voorgaande jaren. Een ontwikkeling die de Museumvereniging op de voet volgt. Daarom is in 2014 de taskforce Educatie ingesteld.

Goed nieuws, maar dit geldt zeker niet voor alle musea in Nederland. Hierover leest u meer in de hoofdstukken 8 en 9.

2\ Kerntallen 2014

Trends

FIGUUR 2.1: TRENDS IN HET AANTAL BEZOEKEN, 2011-2014
(indexcijfers met 2011 = 100)

Figuur 2.1 vat de belangrijkste trends in de bezoekcijfers samen in indexvorm. Het jaar 2011 fungeert steeds als basisjaar (met index = 100).

Tussen 2011 en 2014 is het aantal bezoeken in totaal met **31%** gestegen. Het aantal buitenlandse bezoeken met een totale stijging van **37%** is in deze periode nog iets sterker toegenomen. Het aantal bezoeken in schoolverband is na een jarenlange daling in 2014 met bijna **11%** gestegen en ligt in dat jaar **2%** boven het niveau van 2011. Dat is een opvallende trendbreuk, mede omdat het aantal jongeren tot en met 18 jaar na 2011 gestaag daalt.

3\ Musea in Nederland

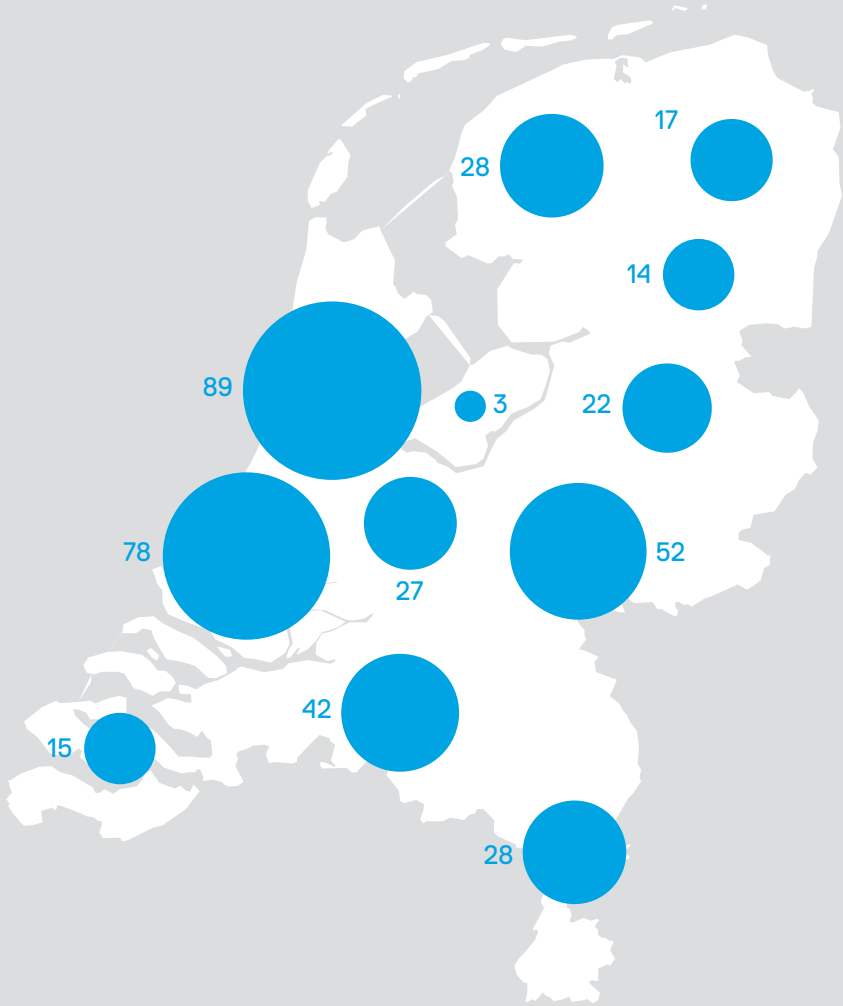
Bij spreiding van musea over Nederland valt op dat de drie noordelijke provincies met een beperkt aantal musea onverminderd goed blijven scoren als het op het gemiddeld aantal bezoeken per museum aankomt. Aan kop staat wederom Drenthe (al daalt het totaal aantal bezoeken t.o.v. vorig jaar). Friesland telt t.o.v. het voorgaande jaar bijna **100.000** bezoeken meer.

Met bijna **13 miljoen** bezoeken blijft de provincie Noord-Holland onbetwist aan kop en is samen met de provincie Zuid-Holland goed voor ruim **17 miljoen** museumbezoeken; dat is ruim twee derde van het totale museumbezoek.

Het bezoek in de andere provincies blijft stabiel of vertoont een lichte stijging.

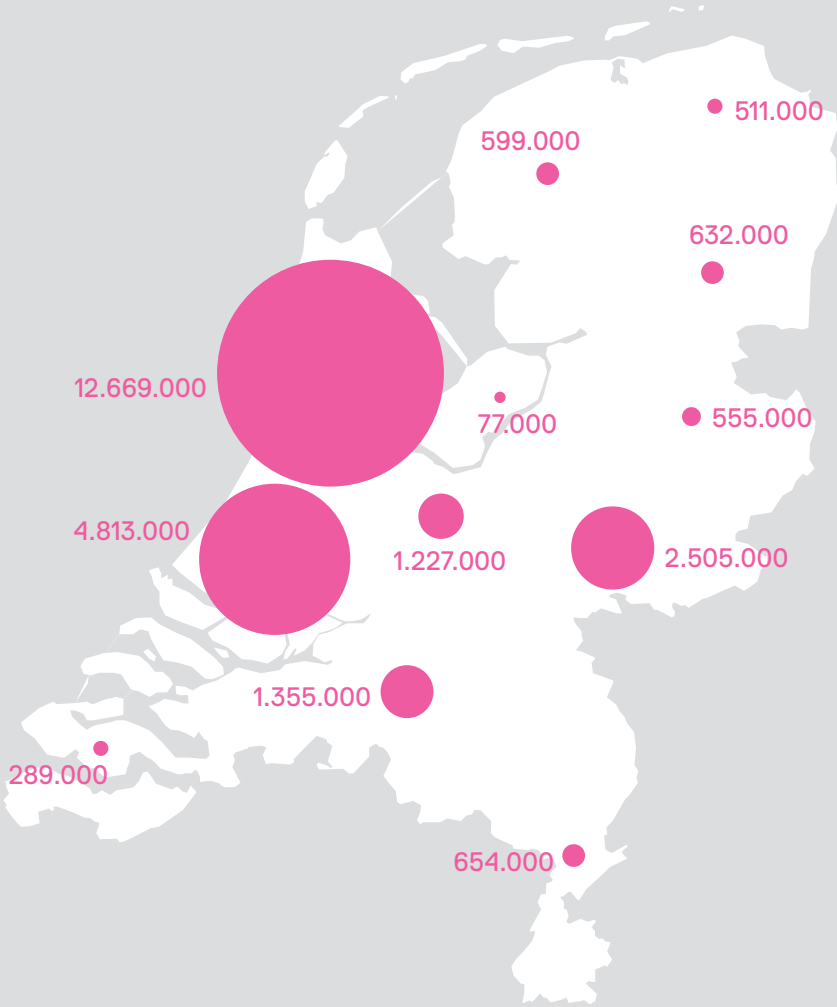
Het totaal aantal bezoeken aan musea steeg in 2014 met 2,7 miljoen bezoeken naar **25,9 miljoen**.

3\ Musea in Nederland

Aantal musea in Nederland per provincie

3\ Musea in Nederland

Aantal bezoeken in Nederland per provincie

3\ Musea in Nederland

Hoofdfinanciers in aantal

Particulier
Provincie
Gemeente
Rijk

Iets meer dan de helft van de musea in Nederland wordt gefinancierd door de gemeenten. Dit beeld verandert als we kijken naar de bijbehorende geldbedragen.

Op een totaal aan baten van **909 miljoen** euro draagt het rijk **264 miljoen** bij, terwijl de gemeenten een bijdrage leveren van **191 miljoen**.

Het geld dat musea zelf uit de particuliere sector weten te halen stijgt in 2014 door naar **45%** van de totale omzet. De bijdrage van provincies is als vanouds bescheiden.

3\ Musea in Nederland

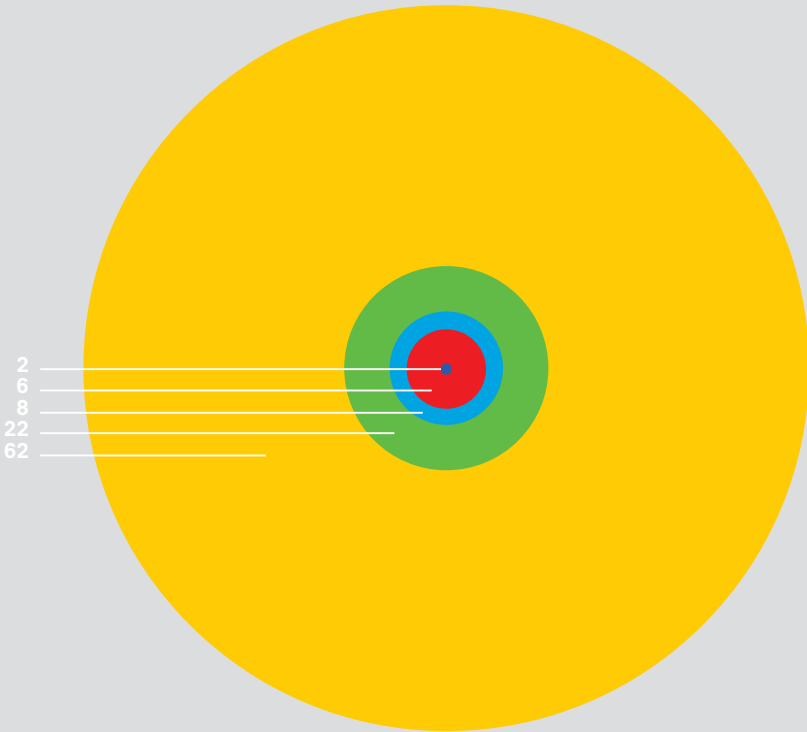
Financiering in omzet

Gemeente Provincie
Particulier
Rijk

62% van alle musea in Nederland noemt zichzelf naar soort een geschiedenismuseum. Goede tweede zijn de musea voor kunst. Het aantal volkenkundige musea is klein.

Het aantal musea naar soort is in de tijd niet stabiel. Een mogelijke verklaring kan zijn dat musea in de tijd steeds meer positie kiezen in hun profilering; dit om hun herkenbaarheid richting publiek en samenleving te vergroten.

3\ Musea in Nederland

Verschillende soorten musea naar aantallen

Kunst	93		22%
Geschiedenis	257		62%
Natuurhistorie	26		6%
Bedrijf, wetenschap en techniek	32		8%
Volkenkunde	7		2%
Totaal	415		100%

3\ Musea in Nederland

Qua omzet en aantallen bezoeken staan de kunstmusea aan top. Hierover leest u meer in de hoofdstukken 4 en 6.

Kunstmusea en musea voor volkenkunde boeken per museum een twee keer zo hoge omzet als het gemiddelde museum. De overige musea scoren qua omzet per museum duidelijk lager dan het gemiddelde museum. Dat geldt het sterkst voor de musea voor geschiedenis, die op ruim **60%** van het gemiddelde zitten. Dergelijke verschillen zien we ook terug bij de bezoekcijfers, maar dan minder sterk.

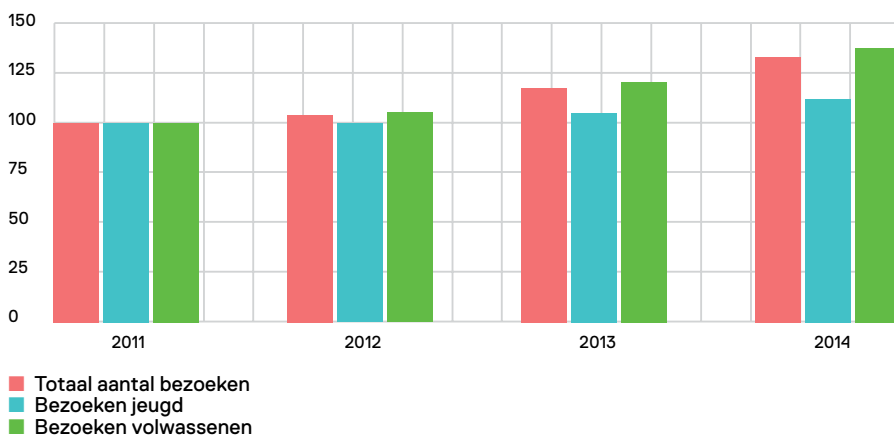
Bezoekcijfers

Musea kunnen zich blijven verheugen op een toenemende belangstelling al geldt dit niet voor ieder individueel museum. In 2014 worden 25,9 miljoen bezoeken gebracht aan de verschillende musea, een toename van bijna **31%** ten opzichte van 2011. Dat komt neer op een gemiddelde jaarlijkse bezoekstijging van **9,3%**. Het aantal bezoeken van volwassenen stijgt tussen 2011 en 2014 nog sneller: in totaal met **36%**.

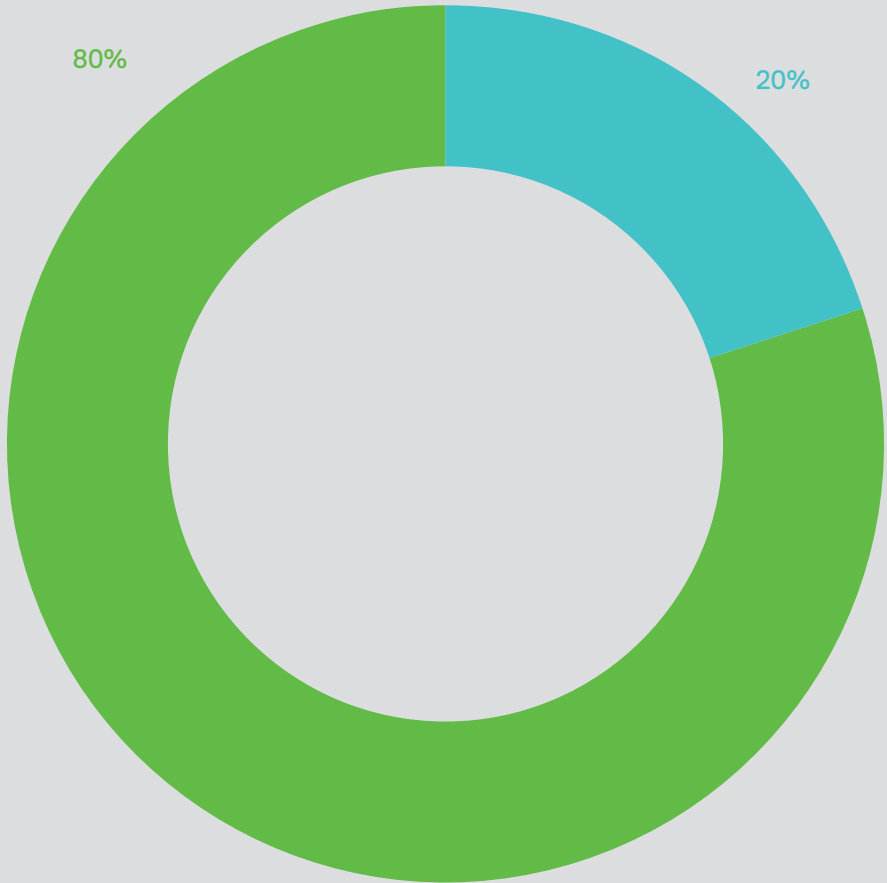
Jongeren tot en met achttien jaar vertegenwoordigen in 2014 5,1 miljoen bezoeken, een duidelijke stijging t.o.v. de voorgaande jaren. Het aantal jeugdbezoeken stijgt door de daling van het aantal jeugdigen in de bevolking overigens minder snel dan het aantal bezoeken van volwassenen. In totaal stijgt het jeugd-bezoek tussen 2011 en 2014 met **12%**.

Figuur 4.1 illustreert de trends in het bezoek.

FIGUUR 4.1: TRENDS IN HET AANTAL BEZOEKEN VAN JEUGD EN VOLWASSENEN, 2011-2014 (indexcijfers met 2011 = 100)

4\ Bezoeken

Aantallen bezoek 2014

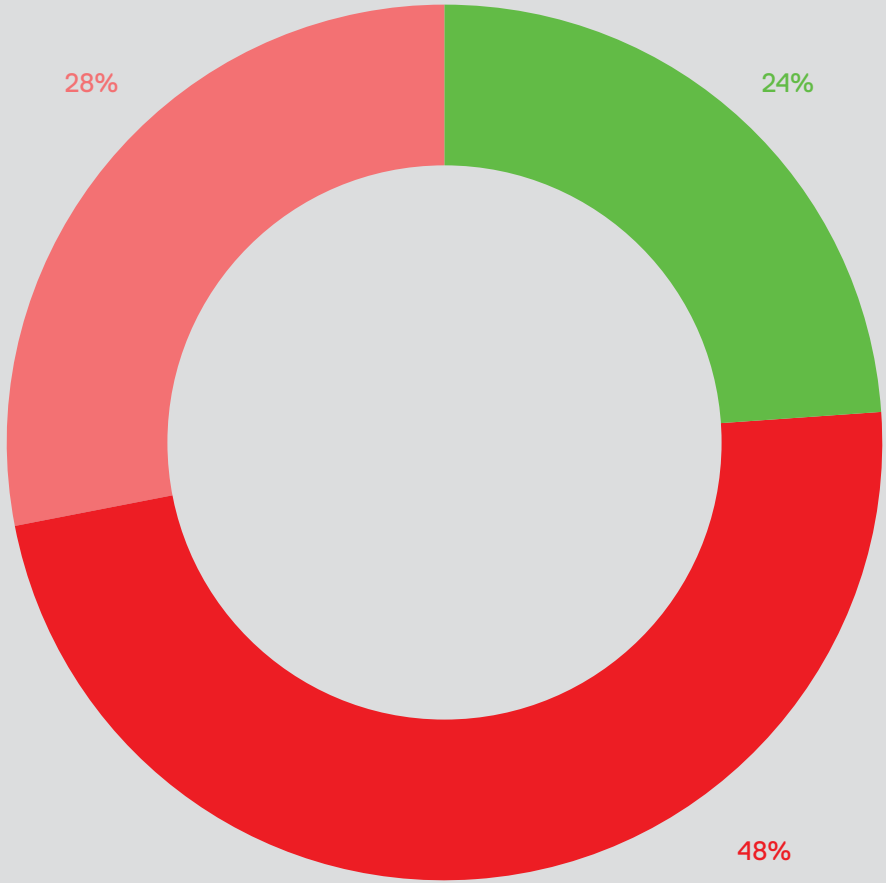
Jeugd	5.068.000		20%
Volwassenen	20.818.000		80%
Totaal	<u>25.886.000</u>		<u>100%</u>

4\ Bezoeken

Geografisch herkomst bezoekers 2014

	lokaal bezoek	percentage van het totaal bezoek	binnenlands bezoek	percentage van het totaal bezoek	internationaal bezoek	percentage van het totaal bezoek
kunst	3.301.000	29	4.173.000	37	3.818.000	34
geschiedenis	1.964.000	19	5.645.000	54	2.921.000	28
natuurhistorie	385.000	27	864.000	62	154.000	11
bedrijf, wetenschap en techniek	423.000	20	1.408.000	66	310.000	14
volkenkunde	181.000	35	237.000	45	103.000	20
totaal	6.254.000	24	12.327.000	48	7.305.000	28

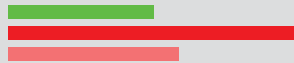
4\ Bezoeken

Geografische herkomst bezoekers 2014

Lokaal bezoek
Binnenlands bezoek
Internationaal bezoek

6.254.000
12.327.000
7.305.000

24%
48%
28%

100%

4\ Bezoeken

Kijkend naar het lokaal en binnenlands bezoek dan is dit **72%** van het totaalbezoek aan musea. De musea voor natuurhistorie, bedrijf, wetenschap en techniek, en volkenkunde trekken bij uitstek veel lokaal en binnenlands bezoek. Vooral de kunstmusea blijven ook onverminderd populair bij buitenlandse bezoekers. Dit geldt zeker voor publiekslievelingen als het Rijksmuseum, het Van Gogh Museum en het Anne Frank huis. Het bezoek aan de laatste twee musea komt voor meer dan **80%** uit het buitenland.

4\ Bezoeken

Tentoonstellingen

360 van de **415** musea organiseren tijdelijke tentoonstellingen, waarvan er **46** een toeslag vragen. Gemiddeld organiseert een museum **4** tijdelijke tentoonstellingen per jaar. **113** musea realiseren tijdelijke tentoonstellingen buiten hun eigen locaties. In 2013 waren dit er nog **128**.

Een klein deel van de musea organiseert tentoonstellingen in het buitenland. Niet alle musea zijn in staat om te achterhalen hoeveel bezoek hun tentoonstelling in het buitenland trekt. Daarom een top drie van de musea die dit wel hebben bijgehouden.

**Mauritshuis met 659.051 bezoeken
(Bologna en New York)**

**Rijksmuseum met 314.488 bezoeken
(Londen en Schiphol*)**

**Kröller Müller Museum met 270.000
bezoeken (Japan en Milaan).**

*Schiphol ligt weliswaar niet in het buitenland maar de tentoonstelling daar is vooral gericht op buitenlandse bezoekers. 50.000 bezoeken zijn aan de tentoonstelling gebracht.

5\ Educatieve activiteiten

Musea en educatie horen bij elkaar. De meeste musea investeren daarom ook in een groot en gedifferentieerd educatief aanbod voor kinderen in verschillende leeftijden én voor volwassenen. **71%** van alle musea heeft een of meer educatieve programma's.

Toch lukt het scholen en musea niet altijd elkaar te vinden. Een oorzaak is dat scholen in het overmatige aanbod van culturele activiteiten niet meer vanzelfsprekend een museumbezoek inplannen. Ook zijn musea soms te aanbodgericht en zich er nog te weinig van bewust dat scholen hulp kunnen gebruiken bij het inplannen van een museumbezoek of programma binnen de eigen leerlijnen. Om dit verder te onderzoeken heeft de Museumvereniging in 2014 besloten de Taskforce Educatie in te stellen.

Wat laten de cijfers zien?

94% van alle musea ontvangt bezoek vanuit de basisscholen. **76%** ontvangt daarnaast bezoek vanuit het voortgezet onderwijs.

Het bezoek dat in schoolverband wordt gebracht aan de musea is in 2014 gestegen, nadat het een aantal jaren een dalende trend heeft laten zien (zie ook figuur 2.1). In 2014 bezoeken 1.758.000 kinderen in schoolverband een museum; dit is **34%** van het totaalbezoek door jongeren tot en met 18 jaar in 2014.

Het overzicht laat zien dat musea niet alleen voor jongeren educatieve programma's organiseren.

5\ Educatieve activiteiten

Educatieve programma's

Groep
1 t/m 2 Overig
Groep 6 t/m 8
Groep 3
Senioren t/m 5
VMBO Etnische minderheden
HAVO VWO
Doven en slechthorenden

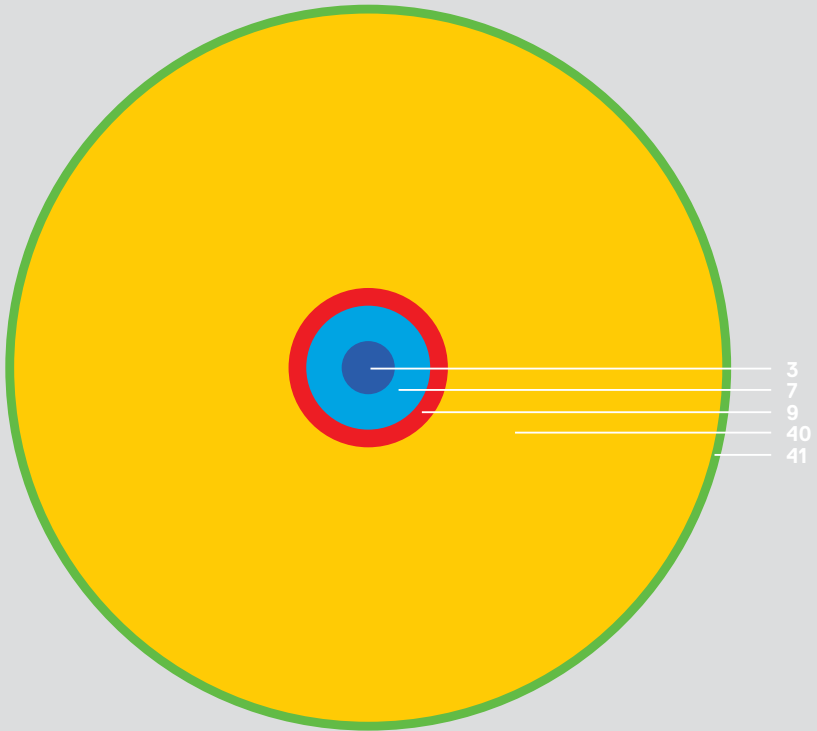
6\ Werkgelegenheid en financiën

Werkgelegenheid

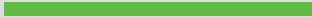

Onbetaalde krachten, zoals vrijwilligers en stagiairs voeren in 2014 **39%** van alle werkzaamheden in de musea uit. T.o.v. 2013 is dit percentage licht gedaald doordat de musea die in 2014 nieuw zijn opgenomen minder vaak met onbetaalde krachten werken dan de overige musea. In de voorgaande jaren was juist sprake van een stijging van het percentage onbetaalde krachten. Kijken we meer naar de details dan valt op dat er relatief veel onbetaalde krachten werken in de geschiedenismusea (49%) en in de musea voor techniek (44%).

Het aantal betaalde krachten in musea groeit in 2014 met bijna **11%** t.o.v. 2013, vooral door de toevoeging van nieuwe musea aan Museana.

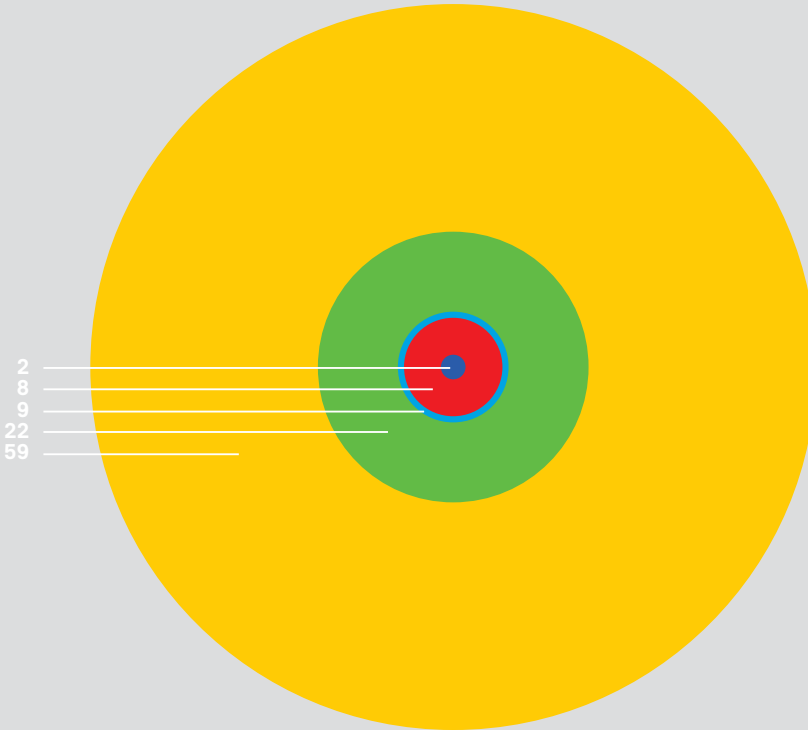
6\ Werkgelegenheid en financiën

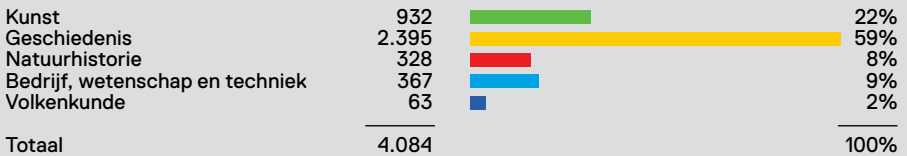
Aantal betaalde FTE's naar soort museum

Kunst	2.573		41%
Geschiedenis	2.484		40%
Natuurhistorie	577		9%
Bedrijf, wetenschap en techniek	460		7%
Volkenkunde	184		3%
Totaal	6.278		100%

6\ Werkgelegenheid en financiën

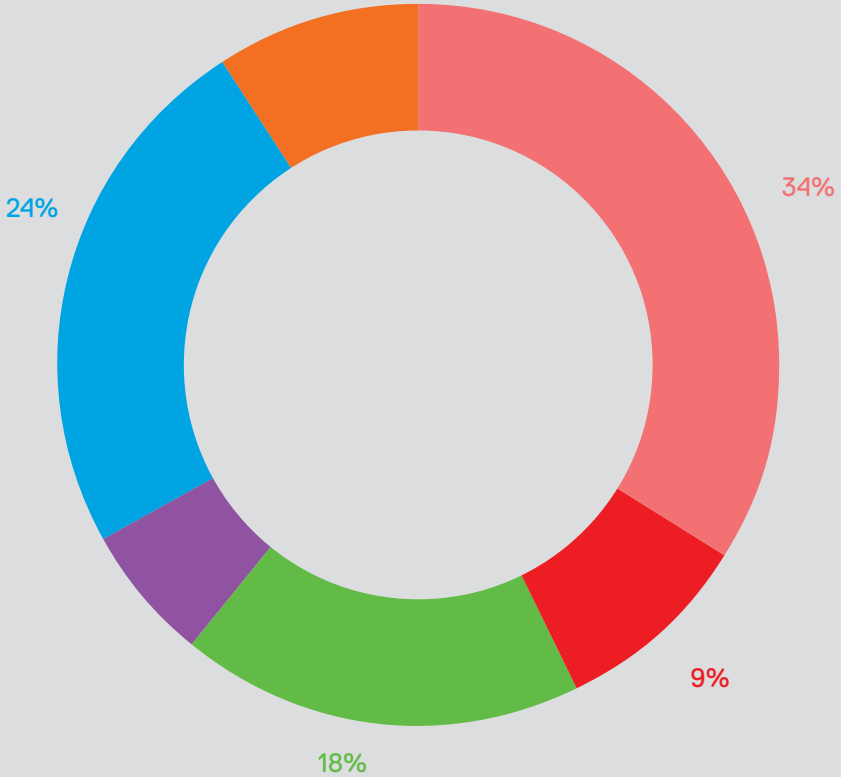

Aantal onbetaalde FTE's naar soort museum

6\ Werkgelegenheid en financiën

Kijkend naar de functieverdeling dan is die goed vergelijkbaar met de voorgaande jaren.

Functieverdeling in FTE

Publiek	3504		34%
Educatie	955		9%
Collectie	1841		18%
Wetenschap	610		6%
Bedrijfsvoering	2515		24%
Commerciële zaken	936		9%
Totaal	10.362		100%

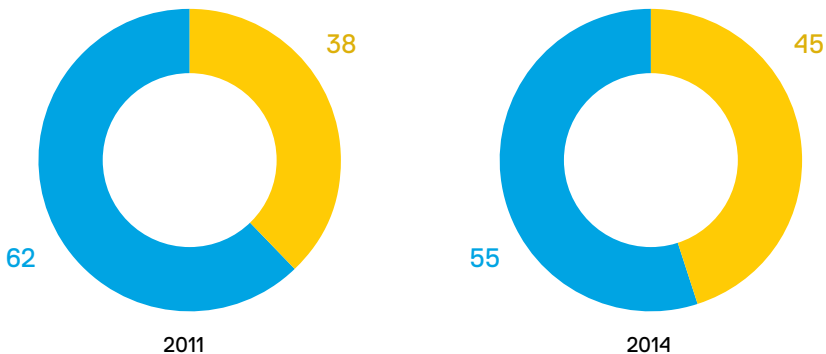
6\ Werkgelegenheid en financiën

Financiën

Het totaal aan baten dat in de musea omgaat, bedraagt **909 miljoen** euro (in 2013 was dit nog ruim 857 miljoen euro). Daarvan verdienen de musea **411 miljoen** euro zelf. Het subsidieaandeel (55%) dat de musea in 2014 krijgen is met 3 procentpunt gedaald t.o.v. 2013. In 2011 bedroeg het subsidieaandeel nog 62% van alle baten (zie figuur 6.1). Het percentage eigen inkomsten is ten opzichte van het voorgaande jaar met 3 procentpunt gestegen. De subsidieafhankelijkheid van de musea is dus iets gedaald. Het lukt de musea om de daling van de overheidssubsidies op te vangen door de eigen inkomsten te laten stijgen. In 2011 bedroeg het percentage eigen inkomsten nog **38%** van alle baten.

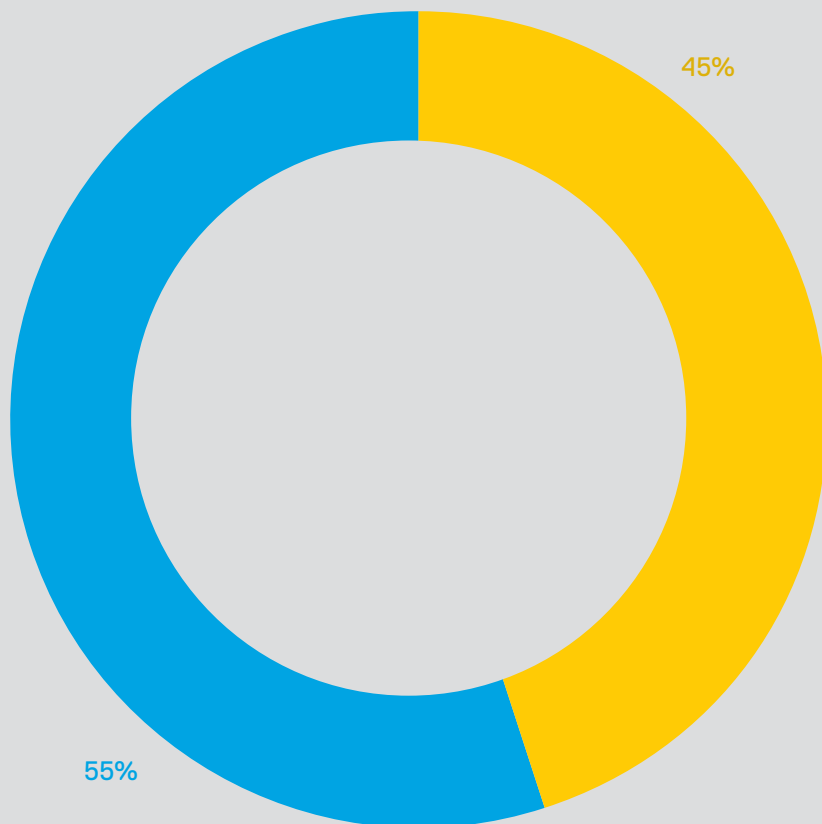
FIGUUR 6.1: EIGEN INKOMSTEN EN SUBSIDIES, 2011-2014
(aandelen in procenten)

■ Aandeel subsidies
■ Aandeel eigen inkomsten

Figuur 6.2 toont de trends in de eigen inkomsten en de subsidies. Tussen 2011 en 2014 dalen de subsidies – nog los van de 6% inflatie – in totaal met ruim 5%, terwijl de eigen inkomsten – ondanks de economische crisis – met bijna 29% stijgen. Vooral de gemeentelijke subsidies dalen sterk.

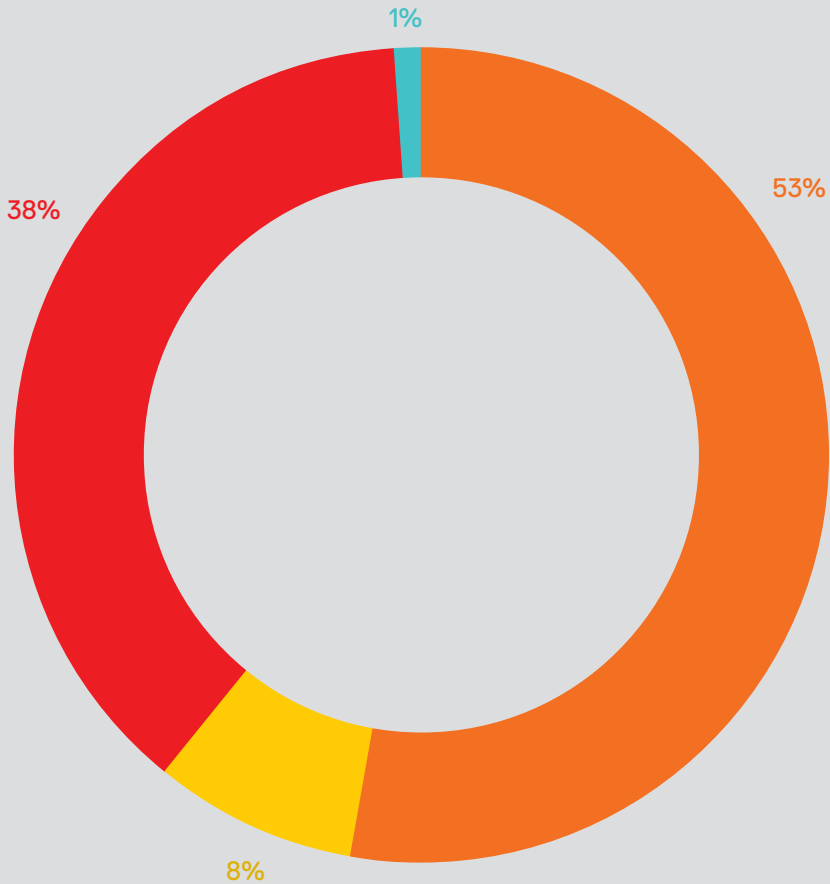
6\ Werkgelegenheid en financiën

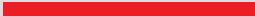

Baten 2014

Subsidie	498.000.000		55%
Eigen inkomsten	411.000.000		45%
Baten	909.000.000		100%

6\ Werkgelegenheid en financiën

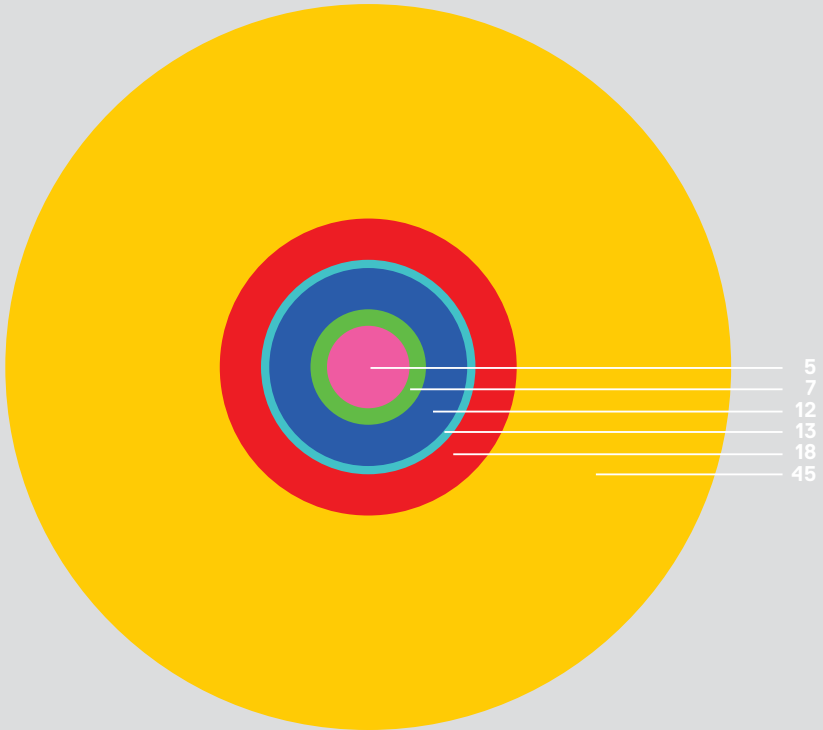

Subsidie 2014

Rijk*	266.000.000		53%
Provincie	38.000.000		8%
Gemeente	187.000.000		38%
Europa	5.000.000		1%
Overheidsfondsen	1.000.000		0%
Totaal	498.000.000		100%

* De stijging van de rijkssubsidie met ruim 20 miljoen t.o.v. 2013 valt geheel te verklaren uit de toevoeging van een aantal nieuwe musea met rijkssubsidie aan Museana in 2014.

6\ Werkgelegenheid en financiën

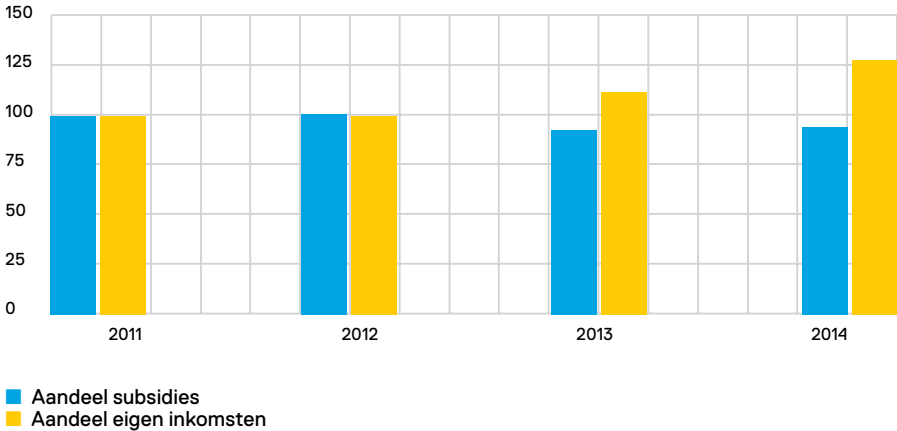

Eigen inkomsten 2014

Entree	181.000.000		45%
Sponsoring	21.000.000		5%
Horeca en winkel	54.000.000		13%
Diversen	76.000.000		18%
Giften	31.000.000		7%
Private fondsen	48.000.000		12%
Totaal	411.000.000		100%

6\ Werkgelegenheid en financiën

FIGUUR 6.2 TRENDS IN SUBSIDIES EN EIGEN INKOMSTEN

Subsidies en eigen inkomsten gaan in de loop van de tijd steeds verder uiteenlopen. Met minder subsidie weten musea een enorme stijging van het aantal bezoeken te realiseren. Daardoor daalt de subsidie per bezoek tussen 2011 en 2014 maar liefst met 28%. De eigen inkomsten per bezoek blijven in de tijd tamelijk constant, doordat de eigen inkomsten en het aantal bezoeken redelijk gelijk oplopen.

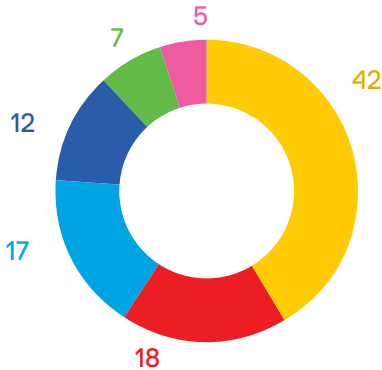
De eigen inkomsten bestaan voor het grootste deel uit inkomsten uit entreegelden (inclusief museumkaart). Het aandeel van de entreegelden is tussen 2011 en 2014 gestegen. Daar staat tegenover dat het aandeel van de inkomsten uit horeca en winkel is gedaald (zie figuur 6.3).

6\ Werkgelegenheid en financiën

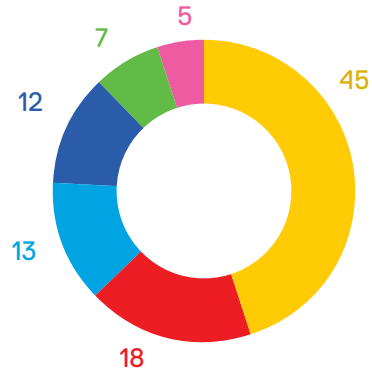
FIGUUR 6.3: SAMENSTELLING VAN DE EIGEN INKOMSTEN, 2011-2014 (AANDELEN IN PROCENTEN)

2011

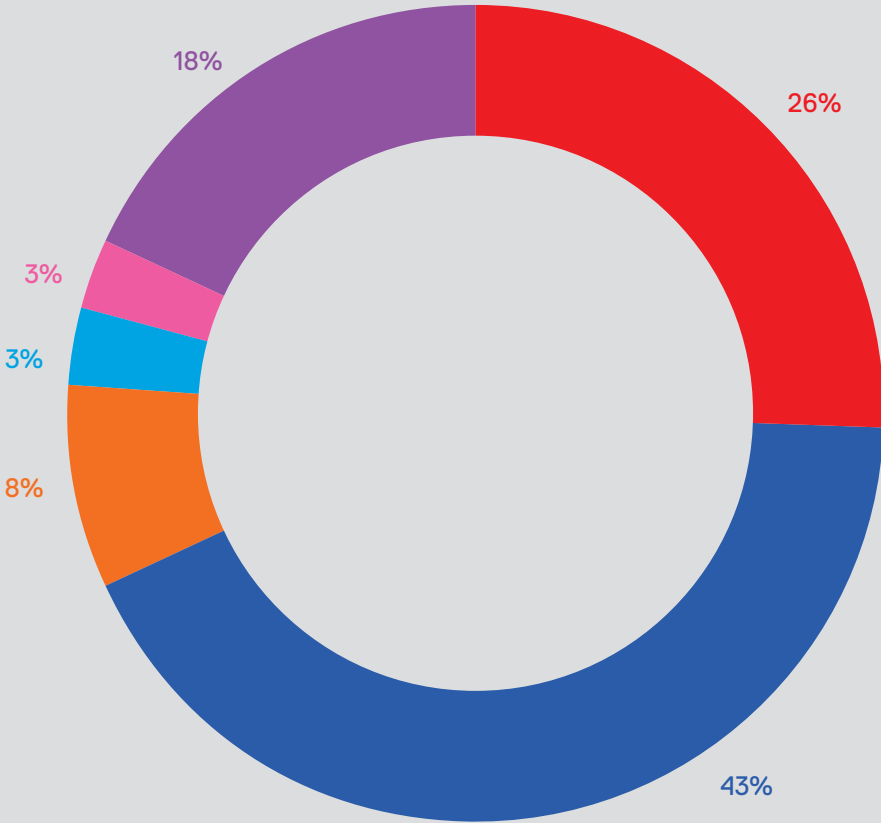
2014

Tussen 2011 en 2014 zijn de totale lasten met bijna **6%** toegenomen. Dat is iets minder sterk dan de totale baten, die in deze periode in totaal met ruim **7%** zijn toegenomen. Door scherpe keuzes van de musea zijn de lasten per bezoek tussen 2011 en 2014 in totaal met **19%** gedaald.

De lasten bestaan voor het grootste deel uit personeels- en huisvestingskosten. De samenstelling van de lasten verandert in de tijd slechts beperkt. Alleen het aandeel van de tentoonstellingskosten vertoont in de tijd een duidelijk stijgende trend: van ruim 6% in 2011 naar bijna **8%** in 2014. Dat hangt samen met het toegenomen belang van de publieksfunctie. Daar staat tegenover dat het aandeel van de overige kosten van bedrijfsvoering (onder andere marketing, communicatie en verzekeringen) daalt van 22% in 2011 naar **18%** in 2014.

6\ Werkgelegenheid en financiën

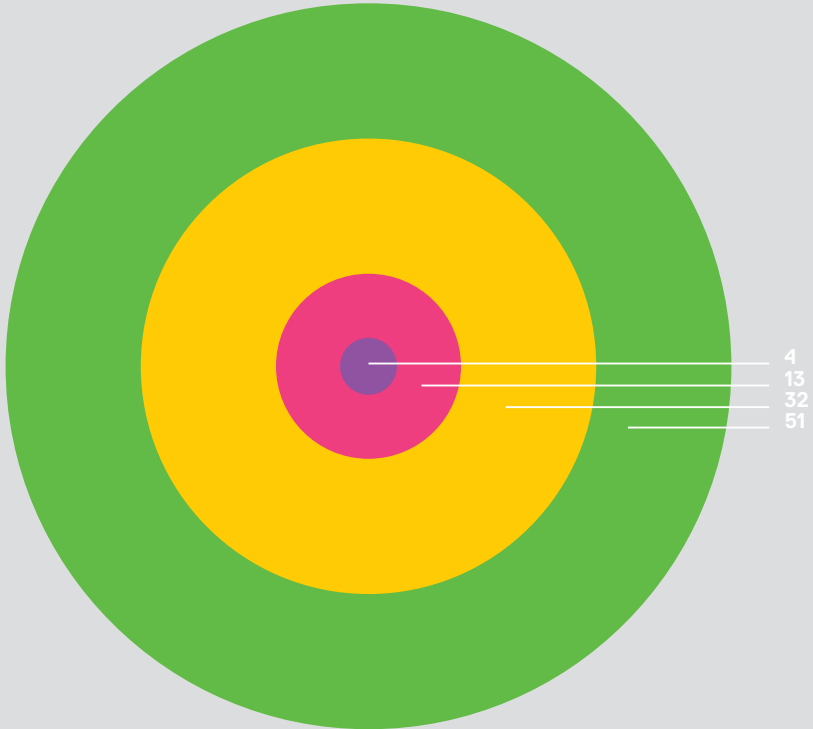
Lasten 2014

Huisvestingskosten	230.000.000		26%
Personeel	381.000.000		43%
Tentoonstellingskosten	69.000.000		8%
Aankoopkosten	25.000.000		3%
Inkoop horeca en winkel	24.000.000		3%
Overige bedrijfsvoering	163.100.000		18%
Lasten	894.000.000		100%

7\ Overige activiteiten

Gebouw, horeca en winkel

Meer dan de helft van de musea is huurder van het gebouw.

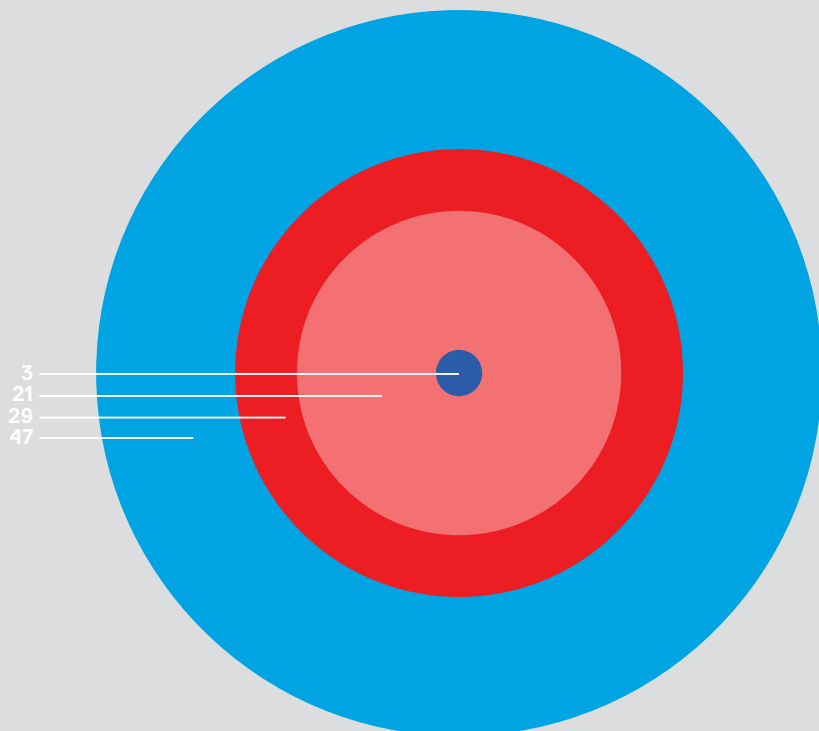

Hoe is het gebruik van het gebouw geregeld?

■ Gebouw is in eigen bezit	32%
■ Gebouw wordt gehuurd	51%
■ Gebouw wordt beschikbaar gesteld	13%
■ Gebouw is deels eigen bezit en wordt deels gehuurd	4%
Totaal	100%

7\ Overige activiteiten

Bijna de helft heeft de horeca in eigen beheer.

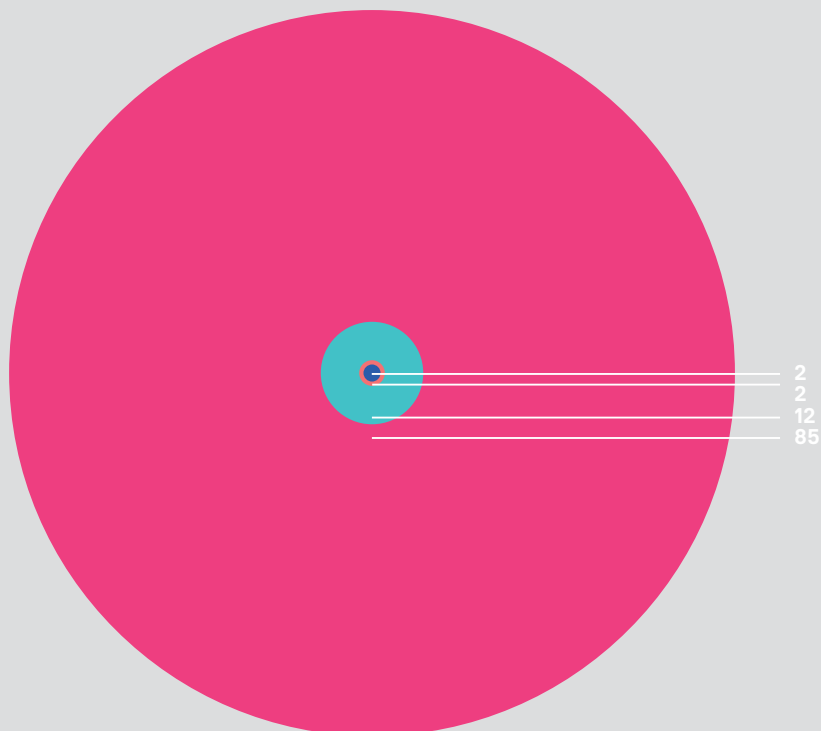
Hoe is de horecavoorziening geregeld?

■ Er is geen horeca voorziening	29%
■ Horeca in eigen beheer	47%
■ Verpacht/verhuurd aan museum gelieerd rechtspersoon	3%
■ Verpacht/verhuurd aan commerciële partij	21%

Totaal 100%

7\ Overige activiteiten

Meer dan driekwart heeft de winkel in eigen beheer.

Hoe is de winkelvoorziening geregeld?

Er is geen winkel of shopgedeelte	12%
Winkel in eigen beheer	85%
Verpacht/verhuurd aan museum gelieerd rechtspersoon	2%
Verpacht/verhuurd aan commerciële partij	2%
Totaal	100%

7\ Overige activiteiten

Digitale activiteiten

Het aantal mensen dat de websites van de musea bezoekt neemt verder toe. De redenen voor dit bezoek zijn divers (van informatie opzoeken tot aan online een deel van de collectie bekijken). Vooral online toegangskarten bestellen wordt steeds populairder. Andere trends zijn: Steeds meer delen van de collecties worden online vrij raadpleegbaar. Ook wordt nagedacht over het digitaal toegankelijk maken van depots van musea.

In de musea zelf neemt het gebruik van online tours door bezoekers toe, al dan niet via een app op de eigen smartphone.

De cijfers:

77,5 miljoen bezoeken aan de websites van de musea, waarvan **51,3 miljoen** unieke bezoeken. In 2013 waren dit er nog **70,5 miljoen** en **44,3 miljoen** bezoeken.

68% van alle musea gebruikt Facebook en **61%** twittert. Zij hebben gezamenlijk ruim **10 miljoen** niet-unieke volgers.

8\ Grote, middelgrote en kleine musea

Tussen musea bestaan grote verschillen in de omvang, de verdien capaciteit en het aantal bezoeken. In dit hoofdstuk gaan we na hoe grote, middelgrote en kleine musea zich vanaf 2011 hebben ontwikkeld. De afbakening geschiedt op basis van de omzet in 2014 (formule Museumvereniging):

- groot, omzet vanaf **€ 3.200.000**;
- middelgroot, omzet van **€ 400.000 tot € 3.200.000**;
- klein, musea omzet tot **€ 400.000**.

De analyse berust op gegevens van 351 musea (= 85% van de musea) die in alle vier jaren zijn opgenomen in Museana. Daardoor is de groep musea in de tijd goed vergelijkbaar. De geselecteerde groep is representatief voor de totale groep musea in termen van bezoek, omzet, kosten, personeel, type museum en regionale spreiding. De groep bestaat uit **52 grote musea**, **111 middelgrote musea** en **188 kleine musea**. Eerst schetsen we per grootteklasse een profiel.

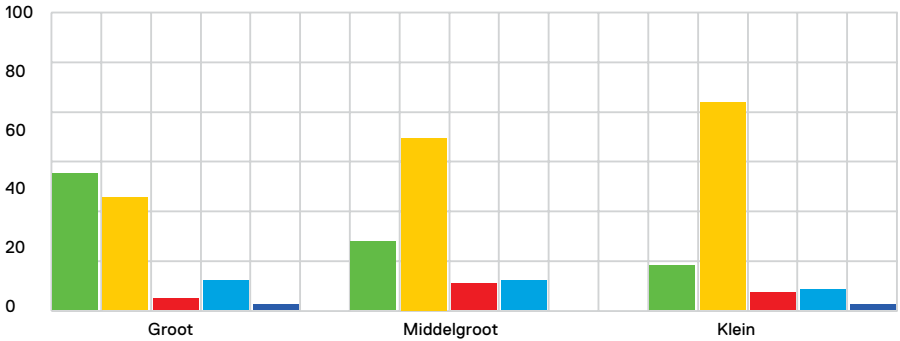
Profiel van grote, middelgrote en kleine musea, 2014

De grote musea zijn vaak in de Randstad gevestigd (63%), terwijl de kleine musea zich meer buiten de Randstad* bevinden (61%). De middelgrote musea zijn evenwichtiger gespreid over het land. Van de grote musea is **46%** een kunstmuseum tegen **15%** van de kleine musea. Onder de kleine musea bevinden zich veel geschiedenismusea. Dat geldt in iets mindere mate ook voor de middelgrote musea.

* De provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht.

8\ Grote, middelgrote en kleine musea

Samenstelling musea naar grootteklasse

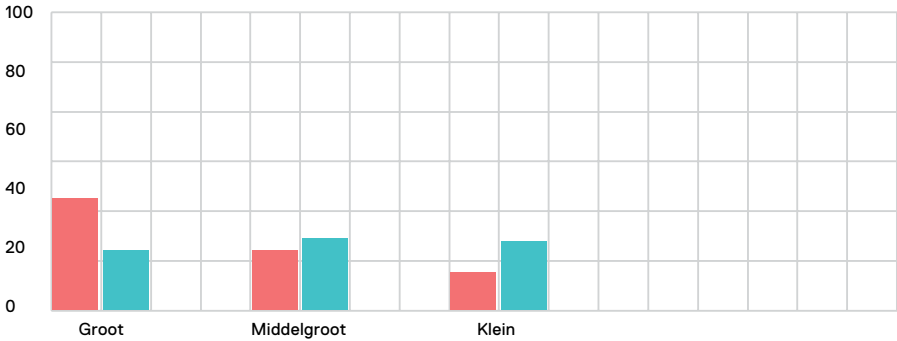
	Groot	Middelgroot	Klein
Kunst	46	23	15
Geschiedenis	38	58	70
Natuurhistorie	4	9	6
Bedrijf, wetenschap en techniek	10	10	7
Volkenkunde	2	0	2
Totaal	100	100	100
Randstad*	63	49	39

* De provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht.

Tussen grote en kleine musea bestaan forse verschillen in het aantal bezoeken: **gemiddeld 293.200 versus 11.300**. De middelgrote musea zitten – niet onverwacht – in het midden. Er bestaan daarnaast grote verschillen in het aandeel van de buitenlandse bezoeken: **grote musea 36%** en **kleine musea 12%**. Buitenlanders zoeken vooral de grote musea op. Het aandeel jeugd loopt minder sterk uiteen naar grootte.

8\ Grote, middelgrote en kleine musea

Bezoek per museum naar grootteklasse

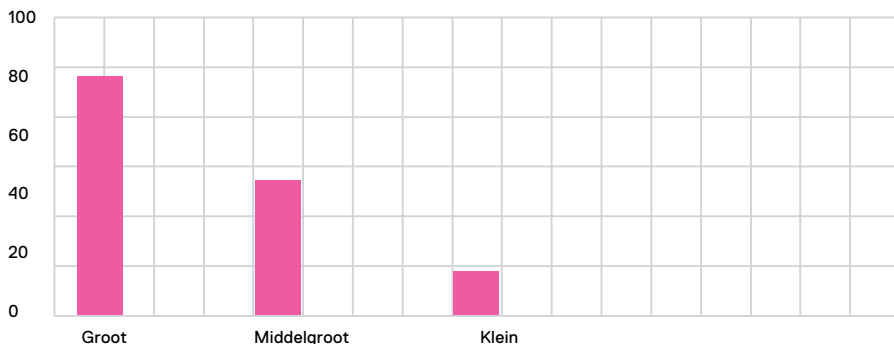

	Groot	Middelgroot	Klein
Totaal aantal bezoeken	293.200	49.800	11.300
Aandeel buitenlands bezoek (in %)	36	19	12
Aandeel jeugdbezoek (in %)	19	23	22

Grote musea hebben gemiddeld ruim tien keer zo veel personeel als kleine en bijna vijf keer zo veel als middelgrote musea. Bij de grote musea is **19%** van het personeel onbetaald en **81%** betaald. Bij de kleine musea is het omgekeerd: **82%** is onbetaald en **18%** is betaald. De middelgrote musea nemen op dit punt een middenpositie in.

8\ Grote, middelgrote en kleine musea

FTE's per museum naar grootteklasse

	Groot	Middelgroot	Klein
Totaal aantal FTE's	94	20	9
■ Aandeel betaald personeel (in %)	81	47	18

De omzet van grote musea is gemiddeld bijna **90 keer** zo groot als die van de kleine en ruim **10 keer** zo groot als die van de middelgrote musea. Kleine en middelgrote musea hebben – in tegenstelling tot de grote – een negatief exploitatiesaldo in 2014.

Baten en lasten per museum naar grootteklasse

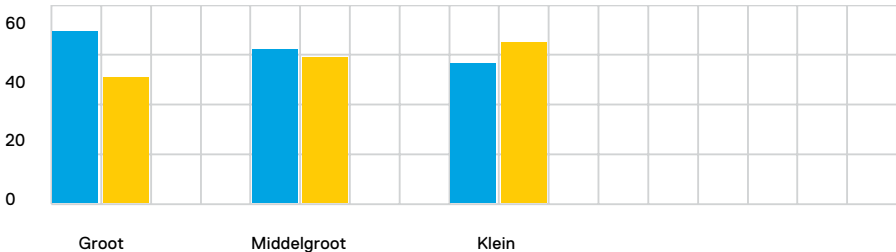
	Groot	Middelgroot	Klein
Baten	11.850.000	1.148.000	134.000
Lasten	11.315.000	1.167.000	191.000
Exploitatiesaldo	535.000	-19.000	-57.000

8\ Grote, middelgrote en kleine musea

Grote musea ontvangen gemiddeld ruim **100 keer** zo veel subsidie als kleine musea en ruim **11 keer** zo veel als middelgrote musea. Bij de grote musea is het Rijk de belangrijkste subsidiënt, bij de kleine en middelgrote musea de gemeenten.

Kleine musea realiseren veel eigen inkomsten: **53%** van hun omzet bestaat uit eigen inkomsten tegen **44%** bij de grote musea. Bij de middelgrote musea zijn de eigen inkomsten goed voor **49%** van de omzet. In alle drie de grootteklassen zijn de inkomsten uit entreegelden de belangrijkste bron van eigen inkomsten. Dat geldt het sterkst voor de grote musea. Kleine musea hebben ten opzichte van grote en middelgrote musea relatief veel inkomsten uit sponsoring en uit de opbrengst van de horeca en de winkel.

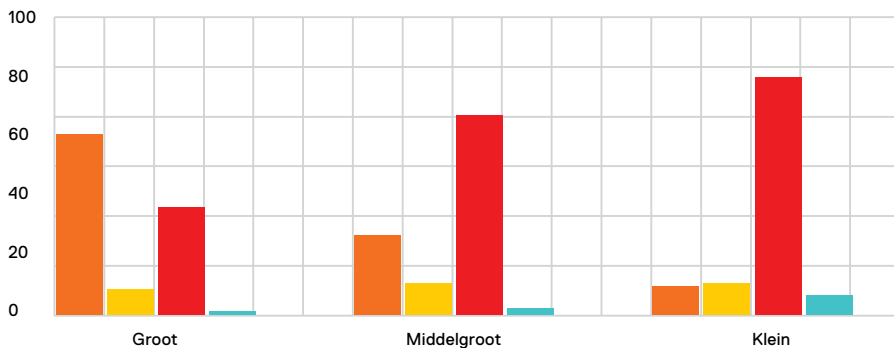
Baten 2014

	Groot	Middelgroot	Klein
Baten	11.850.000	1.148.000	134.000
Subsidie	6.604.000	584.000	63.000
Eigen inkomsten	5.246.000	564.000	71.000
■ Aandeel eigen inkomsten (in %)	44	49	53
■ Aandeel subsidies (in %)	56	51	47

8\ Grote, middelgrote en kleine musea

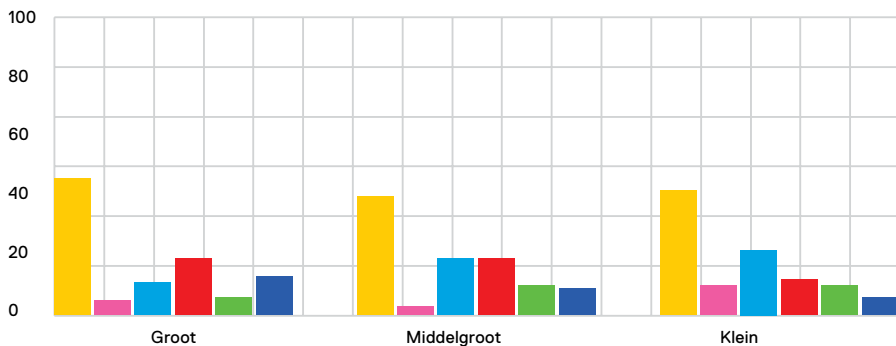
Subsidie 2014

	Groot	Middelgroot	Klein
Subsidie	6.604.000	584.000	63.000
Aandeel Rijk (in %)	57	25	9
Aandeel provincies (in %)	8	10	10
Aandeel gemeenten (in %)	34	63	75
Aandeel overige subsidiënten (in %)	1	2	6

8\ Grote, middelgrote en kleine musea

Eigen inkomsten 2014

	Groot	Middelgroot	Klein
Eigen inkomsten	5.246.000	564.000	71.000
Aandeel entreegelden (in %)	46	40	42
Aandeel sponsoring (in %)	5	3	10
Aandeel horeca en winkel (in %)	11	19	22
Aandeel diversen (in %)	19	19	12
Aandeel giften (in %)	6	10	10
Aandeel private fondsen (in %)	13	9	6

8\ Grote, middelgrote en kleine musea

De verschillen tussen grote en kleine musea zwakken iets af wanneer de baten- en de lastencijfers worden uitgedrukt per bezoek, maar de verschillen tussen grote en kleine musea blijven aanzienlijk. De subsidie per bezoek is bij de grote musea bijvoorbeeld ongeveer vier keer zo hoog als bij de kleine musea en bijna twee keer zo hoog als bij de middelgrote musea.

Kengetallen per bezoek naar grootteklasse (in euro's)

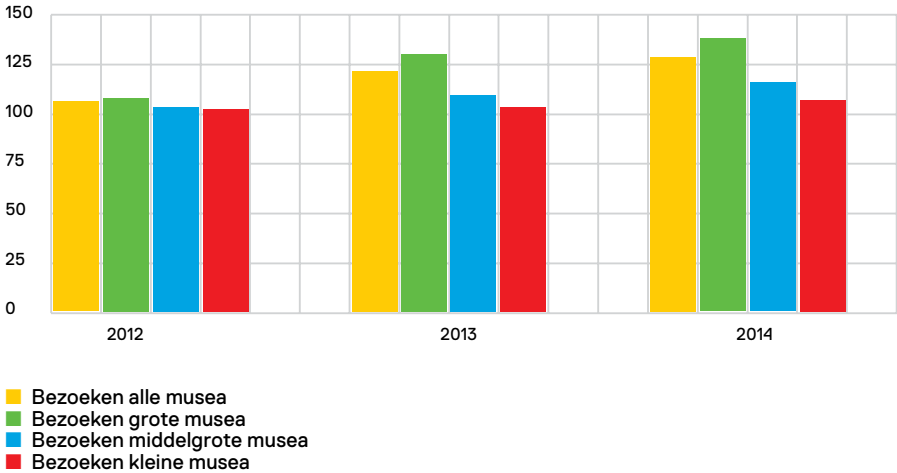
	Groot	Middelgroot	Klein
Omzet per bezoek	40	23	12
Subsidie per bezoek	23	12	6
Eigen inkomsten per bezoek	18	11	6
Entreegelden per bezoek	8	5	3
Lasten per bezoek	39	23	17

Trends bij grote, middelgrote en kleine musea, 2011-2014

De groei van het bezoek loopt sterk uiteen naar grootte van de musea (zie figuur 8.1). Het bezoek stijgt tussen 2011 en 2014 het snelst bij de grote: **38%**. Bij de middelgrote en kleine musea groeit het aantal bezoeken aanzienlijk minder snel: respectievelijk met **16%** en **7%**. Vooral de bezoekstijging van de kleine blijft duidelijk achter.

8\ Grote, middelgrote en kleine musea

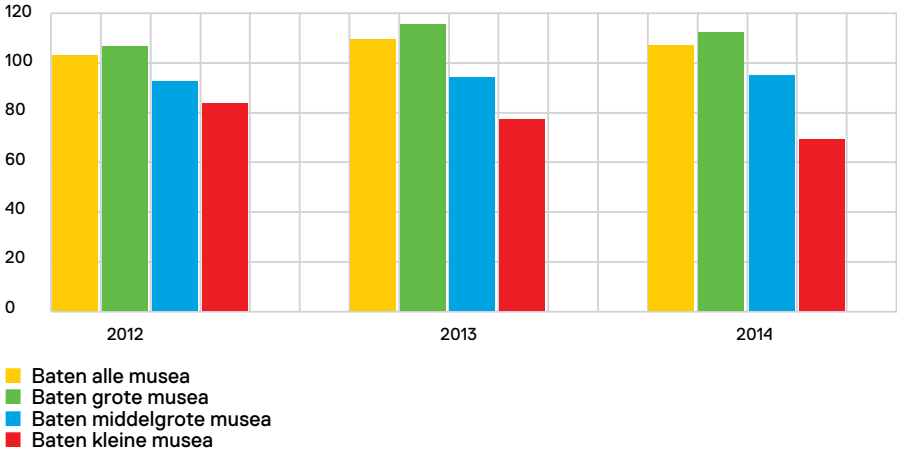
FIGUUR 8.1: TRENDS IN HET AANTAL BEZOEKEN PER GROOTTEKLASSE, 2011-2014 (indexcijfers met 2011 = 100)

De baten van de grote musea stijgen tot en met 2013 (zie figuur 8.2). In 2014 treedt voor het eerst een daling op door de daling van de (gemeentelijke) subsidies in dat jaar. Daardoor nemen de baten van de grote musea tussen 2011 en 2014 per saldo met bijna **13% toe**. Bij de middelgrote en kleine musea is de ontwikkeling minder florissant. De baten van de middelgrote dalen tussen 2011 en 2014 met **5%**. Bij de kleine musea nemen ze in deze periode zelfs af met **31%**.

8\ Grote, middelgrote en kleine musea

FIGUUR 8.2: TRENDS IN DE BATEN PER GROOTTEKLASSE, 2011-2014
(indexcijfers met 2011 = 100)

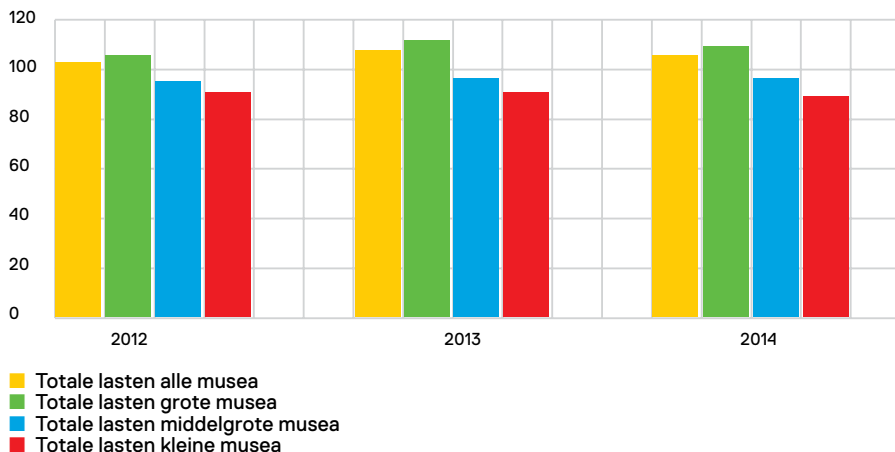

Kleine musea proberen daarom de tering naar de nering te zetten (zie figuur 8.3). Ondanks de inflatie dalen de lasten tussen 2011 en 2014 in totaal met **11%**. Dat is onvoldoende om de grote daling van de baten met **31%** te compenseren. Daardoor loopt het negatieve exploitatieresultaat op: van gemiddeld – 22.000 euro per museum in 2011 tot – 57.000 euro in 2014.

Bij de middelgrote musea dalen de lasten in deze periode eveneens, maar veel minder sterk dan bij de kleine: in totaal met 4%. Dat is niet voldoende om de daling van de baten op te vangen. Het negatieve exploitatieresultaat neemt per saldo toe van gemiddeld – 4.000 euro per museum in 2011 tot – 19.000 euro in 2014.

8\ Grote, middelgrote en kleine musea

FIGUUR 8.3: TRENDS IN DE LASTEN PER GROOTTEKLASSE, 2011-2014
(indexcijfers met 2011 = 100)

In de periode 2011-2014 stijgen de lasten van grote musea – ondanks dalende overheidssubsidies na 2013 – in totaal met 9%. Omdat de baten in deze periode veel sterker zijn toegenomen dan de lasten, loopt het positieve exploitatieresultaat op van gemiddeld 149.000 euro per museum in 2011 tot 535.000 euro in 2014.

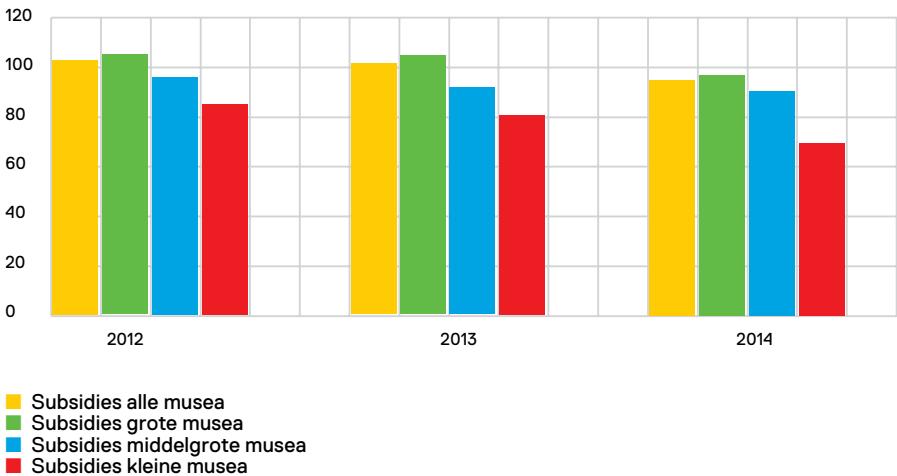
TRENDS IN HET EXPLOITATIESALDO PER MUSEUM NAAR GROOTTEKLASSE

	Groot	Middelgroot	Klein
2011	149.000	-4.000	-22.000
2012	275.000	-32.000	-33.000
2013	574.000	-29.000	-45.000
2014	535.000	-19.000	-57.000

8\ Grote, middelgrote en kleine musea

Tussen 2011 en 2014 dalen de overheidssubsidies over de hele lijn (zie figuur 8.4): **30%** bij kleine musea, **9%** bij middelgrote, en **3%** bij grote. Vooral in 2014 vindt een sterke daling plaats. In het volgende hoofdstuk schenken we meer aandacht aan de effecten daarvan.

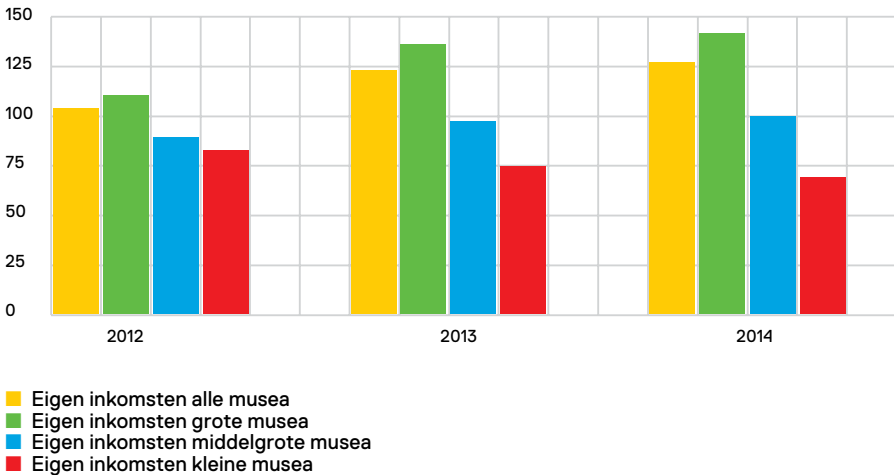
FIGUUR 8.4: TRENDS IN DE SUBSIDIES PER GROOTTEKLASSE, 2011-2014 (indexcijfers met 2011 = 100)

Als reactie hierop hebben musea geprobeerd de eigen inkomsten op te krikken. Dat is voor kleine musea minder eenvoudig dan voor grote publiekstrekkers. De trends in de periode 2011-2014 illustreren dit (zie figuur 8.5). De eigen inkomsten van de kleine musea dalen met **31%**. De eigen inkomsten van de grote stijgen met **41%**. Bij de middelgrote musea zijn ze – ondanks een dip in 2012 – vrijwel gelijk gebleven.

8\ Grote, middelgrote en kleine musea

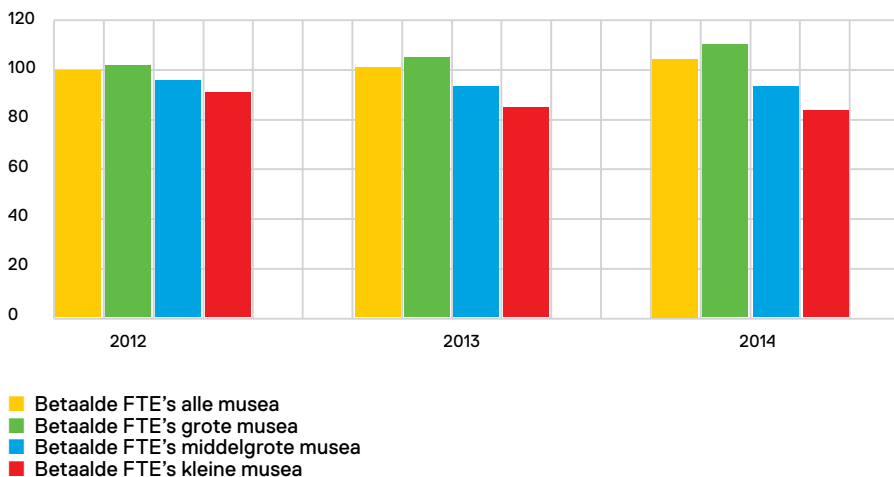
FIGUUR 8.5: TRENDS IN DE EIGEN INKOMSTEN PER GROOTTEKLASSE, 2011-2014 (indexcijfers met 2011 = 100)

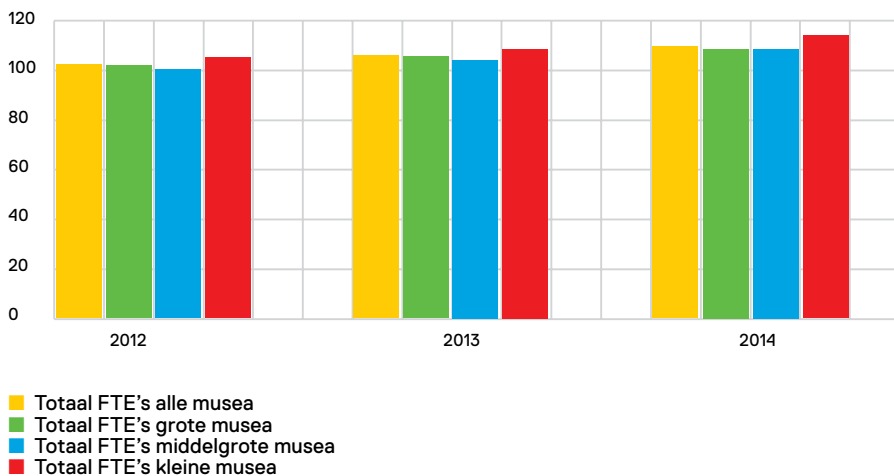
De trends in de baten worden weerspiegeld in de ontwikkeling van het betaalde personeel (zie figuur 8.6). De totale personeelsinzet vertoont echter een geheel andere trend door de opmars van het onbetaalde personeel (zie figuur 8.7). In alle drie grootteklassen is sprake van een sterke groei van de totale personeelsinzet. Die sterke groei treedt vooral op bij de kleine musea: **14%**. Dit komt door de sterke toename van vrijwilligers. De omvang van het betaalde personeel is immers bij de kleine musea tussen 2011 en 2014 met bijna **17%** afgenomen. Bij de middelgrote musea is de betaalde personeelsinzet eveneens afgenomen, maar minder sterk: bijna **7%**. Door de groei van het onbetaalde personeel stijgt de personeelssterkte met **9%**. De grote musea zetten juist meer betaald personeel in: **10%**. Door een lichte daling van het aantal onbetaalde krachten stijgt de totale personeelsinzet van de grote per saldo met **9%**.

8\ Grote, middelgrote en kleine musea

FIGUUR 8.6: TRENDS IN HET BETAALDE AANTAL FTE'S PER GROOTTEKLASSE, 2011-2014 (indexcijfers met 2011 = 100)

FIGUUR 8.7: TRENDS IN HET TOTAAL AANTAL FTE'S PER GROOTTEKLASSE, 2011-2014 (indexcijfers met 2011 = 100)

8\ Grote, middelgrote en kleine musea

Conclusie

Tussen grote, middelgrote en kleine musea bestaan grote verschillen in bezoeken, baten, lasten en het personeel. Bij de kleine en middelgrote zijn de ontwikkelingen beduidend minder florissant dan bij de grote. Zij kampen met een negatief exploitatiesaldo, bij de grote is dat juist fors positief.

9\ Effecten van overheidsbezuinigingen

De verschillende overheden hebben de afgelopen jaren bezuinigd op de museale subsidies. Sommige musea ondervinden daarvan veel sterker de gevolgen dan andere. In dit hoofdstuk brengen we de effecten van de subsidiekortingen in de jaren 2011-2014 in beeld. De analyse heeft betrekking op 306 musea (=74% van de musea) die in alle vier jaren zijn opgenomen in Museana en die in 2011 voor minstens 15% afhankelijk zijn van overheidssubsidies.

De volgende vijf vragen komen aan de orde:

- Zijn er musea die in de periode 2011-2014 sterk door subsidiekortingen zijn getroffen?
- Welke soorten musea worden door kortingen getroffen?
- Door welke subsidies zijn de sterke dalingen bij specifieke musea veroorzaakt?
- Wat zijn de gevolgen van de kortingen voor de baten, de lasten en het exploitatiesaldo?
- Welke keuzes maken musea met een subsidiedaling en verschillen die keuzes van musea zonder daling? Compenseren zij de kortingen door meer eigen inkomsten te verwerven of snijden zij in hun kosten?

In de analyse onderscheiden we drie categorieën musea:

1. musea met sterk gedaalde subsidies tussen 2011 en 2014 (25% of meer);
2. musea met minder sterk gedaalde subsidies tussen 2011 en 2014 (minder dan 25%);
3. musea met gelijk gebleven of gestegen subsidies tussen 2011 en 2014.

9\ Effecten van overheidsbezuinigingen

Eerst volgt een schets van het profiel van deze drie categorieën. Daarna kijken we naar de belangrijkste trends.

Profiel musea met en zonder subsidiedaling 2014

STERKE SUBSIDIEDALING BIJ EEN KWART VAN DE MUSEA

Bijna een kwart van de musea is tussen 2011 en 2014 getroffen door een sterke subsidiedaling van **25%** of meer. Daarnaast kampt **46%** met een minder sterke daling (minder dan 25%). Bij de overige **30%** zijn de subsidies gelijk gebleven of gestegen. In de jaren 2011-2014 bedraagt de inflatie **6%**. Dat betekent dat de subsidies minimaal met **6%** moeten stijgen om de koopkracht op peil te houden. Dat is slechts bij 19% van de musea het geval.

Samenstelling musea 2014	Aantal	Aandeel (in %)
Sterke subsidiedaling	72	24
Minder sterke subsidiedaling	141	46
Geen subsidiedaling	93	30
Totaal*	306	100

* Exclusief 45 musea die in 2011 voor minder dan 15% afhankelijk waren van overheidssubsidies. Gemiddeld bedroeg het subsidieaandeel van deze groep 4%.

SUBSIDIEDALING NIET GECONCENTREERD BIJ BEPAALDE SOORTEN MUSEA

De daling van de subsidies is niet geconcentreerd bij bepaalde soorten musea. De samenstelling van musea met een subsidiedaling verschilt nauwelijks van musea zonder daling. Musea met een subsidiedaling bestaan bijvoorbeeld voor bijna een kwart uit kunstmusea en dat verschilt niet van musea

9\ Effecten van overheidsbezuinigingen

zonder daling. Musea met een sterke daling vinden we iets vaker in de Randstad (54%). Dat is voor musea met een minder sterke daling en musea zonder daling in mindere mate het geval (respectievelijk 44 en 40%).

Musea met een subsidiedaling zijn in 2011 minder afhankelijk van subsidie dan musea zonder subsidiedaling. Dat is uiteraard ook in 2014 het geval. Over de hele linie is de subsidie-afhankelijkheid tussen 2011 en 2014 verminderd, ook bij de musea zonder subsidiedaling. Dat komt ten eerste door de sterke stijging van de eigen inkomsten en ten tweede door de subsidiedaling bij **70%** van de musea.

SAMENSTELLING MUSEA 2014 (in %)

	Sterke subsidiedaling	Minder sterke subsidiedaling	Geen subsidiedaling
Kunst	24	23	24
Geschiedenis	64	60	63
Natuurhistorie	8	6	6
Bedrijf, wetenschap en techniek	4	10	4
Volkenkunde	0	1	2
Totaal	100	100	100
Randstad*	54	44	40
Aandeel subsidie in 2011 (in %)	64	62	70
Aandeel subsidie in 2014 (in %)	44	57	65

* De provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht.

Tussen musea met en zonder een subsidiedaling bestaan geen al te grote verschillen in het aantal bezoeken. Bij de baten en de lasten zijn de verschillen groter. Musea zonder subsidiedaling zijn – in termen van baten en lasten – groter dan musea met

9\ Effecten van overheidsbezuinigingen

daling. Dat spoort met de resultaten van hoofdstuk 8. Musea met een sterke subsidiedaling kampen gemiddeld met een exploitatietekort. Blijkbaar zijn ze er nog onvoldoende in geslaagd om hun eigen inkomsten te vergroten of hun lasten te verlagen. De overige twee categorieën hebben een exploitatieoverschot.

BEZOEK PER MUSEUM

	Sterke subsidiedaling	Minder sterke subsidiedaling	Geen subsidiedaling
Totaal aantal bezoeken	69.400	60.500	66.800
Aandeel buitenlands bezoek (in %)	30	33	17
Aandeel jeugdbezoek (in %)	15	22	20

BATEN EN LASTEN PER MUSEUM

	Sterke subsidiedaling	Minder sterke subsidiedaling	Geen subsidiedaling
Baten	2.127.000	2.201.000	2.857.000
Lasten	2.195.000	2.100.000	2.759.000
Exploitatiesaldo	-68.000	101.000	98.000

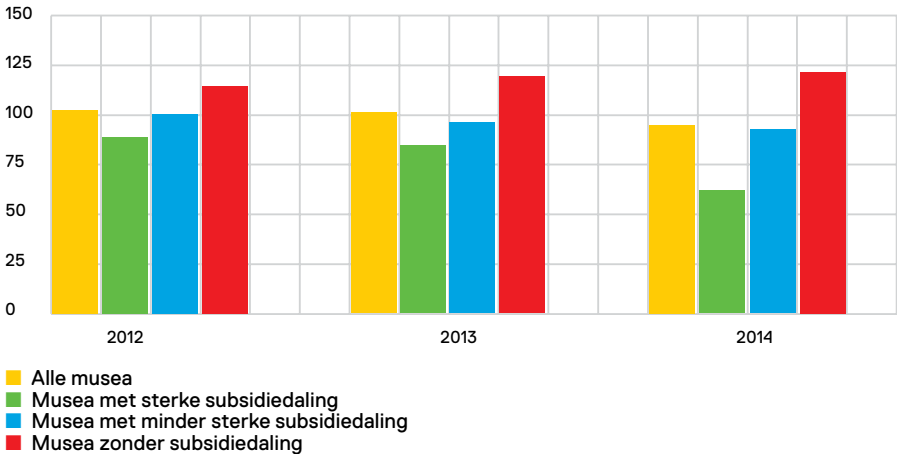
Trends bij musea met en zonder subsidiedaling, 2011-2014

STERK UITEENLOPENDE ONTWIKKELING VAN SUBSIDIES

Musea met een sterke daling kampen tussen 2011 en 2014 met een subsidiekorting van **38%**; in 2014 zelfs **27%** (zie figuur 9.1). Bij musea met een minder sterke daling neemt de overheidssubsidie met **7%** af. Bij musea zonder daling stijgt de subsidie met **22%**.

9\ Effecten van overheidsbezuinigingen

FIGUUR 9.1: TRENDS IN DE TOTALE SUBSIDIE PER CATEGORIE MUSEUM, 2011-2014 (indexcijfers met 2011 = 100)

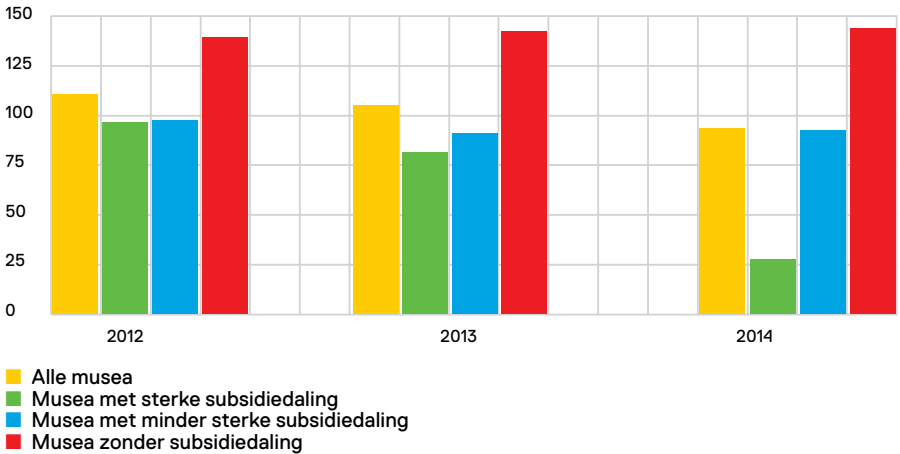

Gemeentelijke subsidies belangrijkste oorzaak van uiteenlopende ontwikkeling subsidies

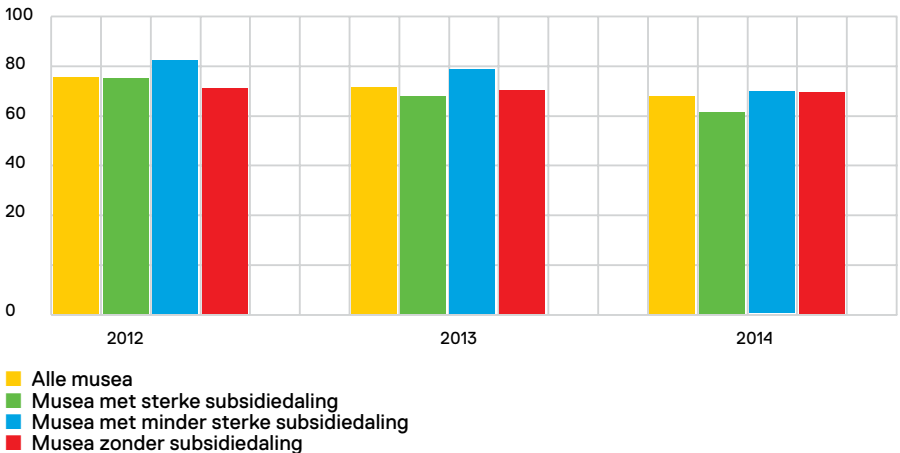
In een oogopslag is duidelijk dat bij de onderscheiden categorieën musea vooral de gemeentelijke subsidies de reden zijn voor de sterk uiteenlopende ontwikkeling (zie figuur 9.2). De provinciale subsidies dalen over de hele linie fors, maar die daling vindt – in tegenstelling tot de gemeentelijke subsidies – over de hele linie plaats (vergelijk figuren 9.2 en 9.3). Daarnaast is het financiële gewicht van de provinciale subsidies relatief beperkt. De Rijkssubsidies dalen alleen bij de musea met een sterke subsidiedaling (zie figuur 9.4), maar die daling is veel beperkter dan bij gemeentelijke en provinciale subsidies.

9\ Effecten van overheidsbezuinigingen

FIGUUR 9.2: TRENDS IN DE GEMEENTELIJKE SUBSIDIE PER CATEGORIE MUSEUM, 2011-2014 (indexcijfers met 2011 = 100)

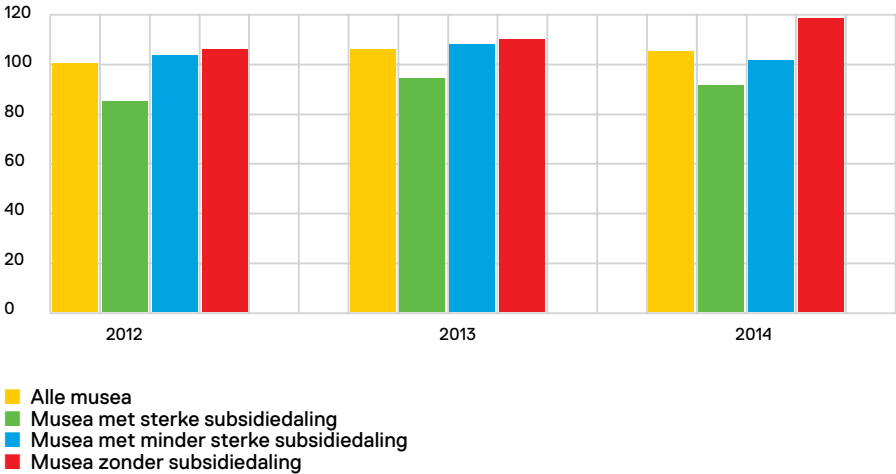

FIGUUR 9.3: TRENDS IN DE PROVINCIALE SUBSIDIE PER CATEGORIE MUSEUM, 2011-2014 (indexcijfers met 2011 = 100)

9\ Effecten van overheidsbezuinigingen

FIGUUR 9.4: TRENDS IN DE RIJKSSUBSIDIE PER CATEGORIE MUSEUM, 2011-2014 (indexcijfers met 2011 = 100)

Bij de musea met een **sterke subsidiedaling** nemen **alle** subsidiecategorieën tussen 2011 en 2014 het meeste af:

- De gemeentelijke subsidies dalen maar liefst met **72%**.
Vooral in 2014 vindt een sterke daling plaats (met 66%).
- De provinciale subsidies nemen af met **39%**.
- De Rijkssubsidies dalen met **8%**.

Bij de musea **zonder subsidiedaling** nemen tussen 2011 en 2014 de subsidies van gemeenten en het Rijk toe, en dalen alleen de provinciale subsidies:

- De gemeentelijke subsidies stijgen met **44%**.
- De provinciale subsidies dalen met **27%**.
- De Rijkssubsidies nemen toe met **18%**.

9\ Effecten van overheidsbezuinigingen

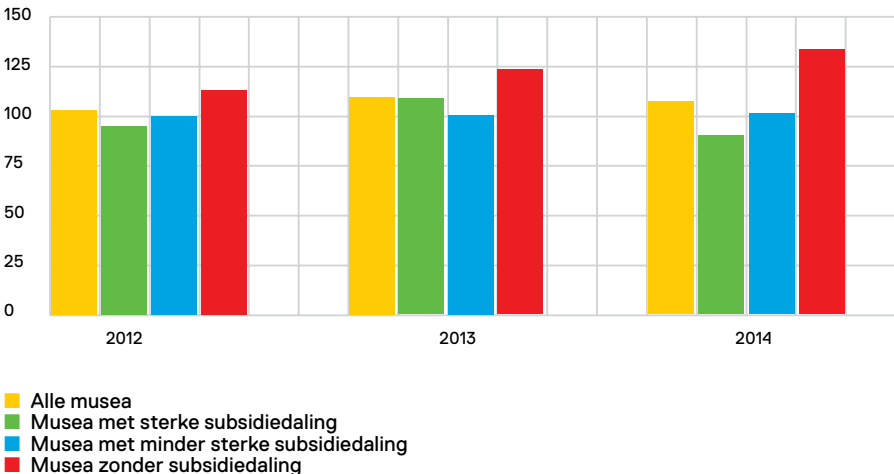
Musea met een **minder sterke subsidiedaling** nemen een middenpositie in:

- De gemeentelijke subsidies dalen met **7%**.
- De provinciale subsidies nemen af met **28%**.
- De Rijkssubsidies stijgen met **2%**.

Gevolgen voor baten, lasten en exploitatiesaldo

Musea met een sterke subsidiedaling kampen tussen 2011 en 2014 met een omzetsdaling van **10%** (zie figuur 9.5). De omzetsdaling is minder groot dan de subsidiedaling (38%), doordat ze meer eigen inkomsten hebben verworven. Bij de musea met een minder sterke subsidiedaling zijn de baten nagenoeg gelijk gebleven. Musea zonder subsidiedaling zien hun omzet – zowel door een stijging van de subsidies als van de eigen inkomsten – met **30%** toenemen.

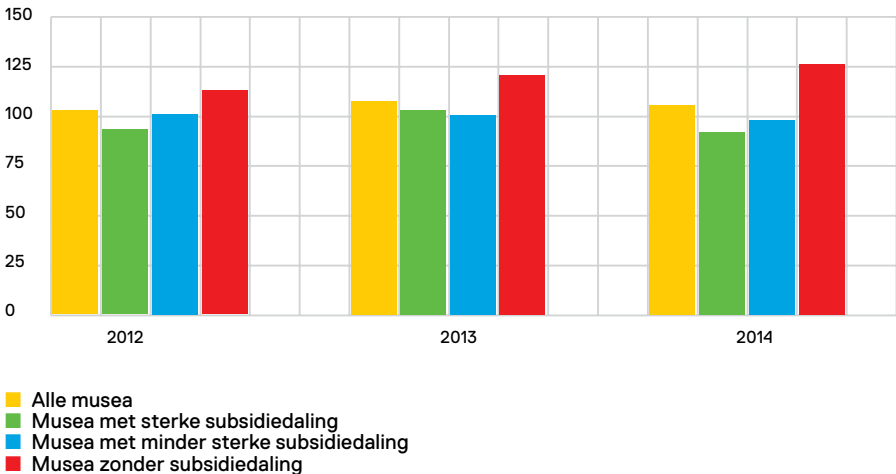
FIGUUR 9.5: TRENDS IN DE BATEN PER CATEGORIE MUSEUM, 2011-2014 (indexcijfers met 2011 = 100)

9\ Effecten van overheidsbezuinigingen

Musea met een sterke subsidiedaling weten hun lasten in 2014 met **8%** terug te brengen ten opzichte van 2011. Dat is echter niet voldoende om de daling van de baten met **10%** op te vangen. Daardoor hebben deze musea in 2014 een exploitatietekort van gemiddeld 68.000 euro. Musea met een minder sterke subsidiedaling slagen erin om hun lasten met **2%** te verlagen. Omdat hun omzet niet is gedaald, hebben zij een positief exploitatiesaldo. Bij musea zonder subsidiedaling stijgen de lasten tussen 2011 en 2014 met **27%**. Dat is minder dan de stijging van de baten (30%). Daardoor hebben zij een positief exploitatiesaldo.

FIGUUR 9.6: TRENDS IN DE LASTEN PER CATEGORIE MUSEUM, 2011-2014 (indexcijfers met 2011 = 100)

9\ Effecten van overheidsbezuinigingen

TRENDS IN HET EXPLOITATIESALDO PER CATEGORIE MUSEUM (in euro's)

	Sterke subsidedaling	Minder sterke subsidedaling	Geen subsidedaling
2011	-24.000	34.000	17.000
2012	19.000	15.000	26.000
2013	114.000	40.000	78.000
2014	-68.000	101.000	98.000

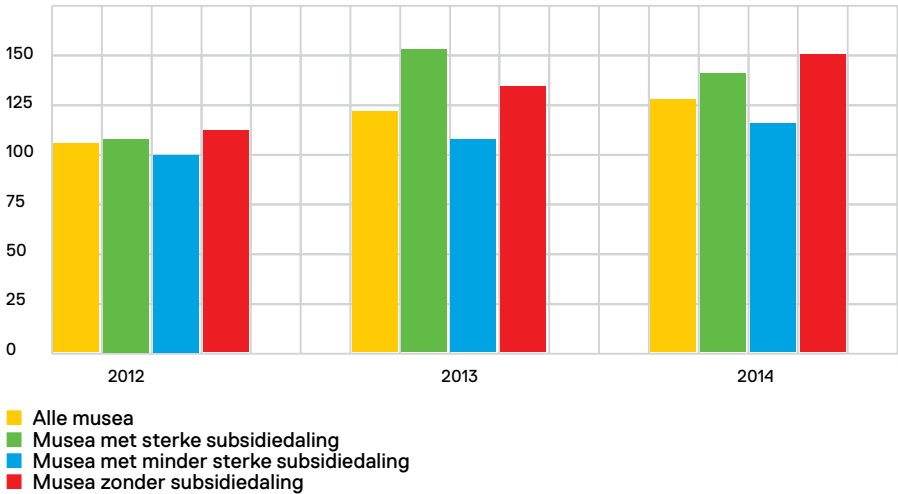
Vergroting eigen inkomsten

Als reactie op kortingen kunnen musea hun eigen inkomsten vergroten of hun lasten terugbrengen. Musea zonder subsidiekortingen staan niet voor dergelijke keuzes.

Musea met een sterke of minder sterke subsidieverlaging zetten sterk in op een vergroting van de eigen inkomsten (zie figuur 9.7). Deze nemen met **40%** toe bij musea met een sterke subsidiedaling en met **15%** bij musea met een minder sterke subsidiedaling. Opvallend is echter dat de eigen inkomsten juist het sterkste (49%) stijgen bij musea zonder subsidiedaling. Blijkbaar verkeren zij in een goede uitgangspositie om meer eigen inkomsten te verwerven.

9\ Effecten van overheidsbezuinigingen

FIGUUR 9.7: TRENDS IN DE EIGEN INKOMSTEN PER CATEGORIE MUSEUM, 2011-2014 (indexcijfers met 2011 = 100)

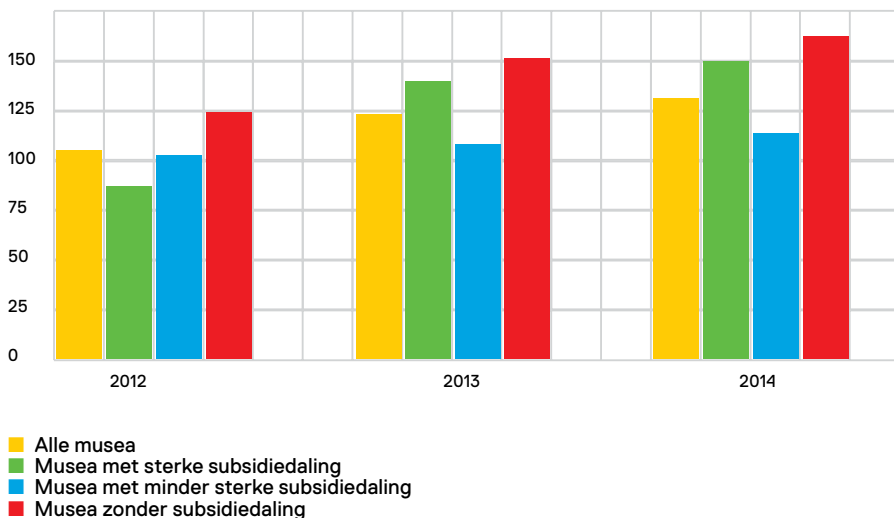

De oorzaak van de toename van de eigen inkomsten is vooral de stijging van de inkomsten uit entreegelden (zie figuur 9.8). Entreegelden zijn de belangrijkste bron van eigen inkomsten (gemiddeld 44%).

Musea met een sterke subsidiedaling zijn erin geslaagd om een forse vergroting van de inkomsten uit entreegelden te realiseren. Deze zijn met 49% gestegen, een beduidend grotere stijging dan musea met een minder sterke subsidiedaling (15%), maar minder groot dan musea zonder subsidiedaling (63%). Over de linie hebben musea sterker ingezet op de publieksfunctie, ongeacht of ze wel of geen subsidiekorting ondervinden. Dit beeld zien we ook terug in de ontwikkeling van de bezoekerscijfers (zie figuur 9.9).

9\ Effecten van overheidsbezuinigingen

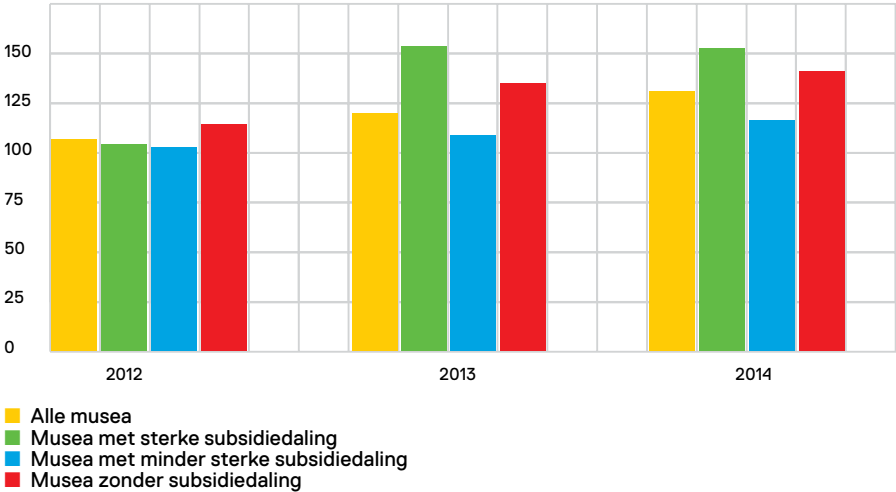
FIGUUR 9.8: TRENDS IN DE INKOMSTEN UIT ENTREEGELDEN PER CATEGORIE MUSEUM, 2011-2014 (indexcijfers met 2011 = 100)

Het bezoek aan musea met een sterke subsidiedaling is met **52%** het sterkst gestegen, gevolgd door musea zonder subsidiedaling: **42%**. Bij musea met een minder sterke subsidiedaling blijft de bezoekstijging iets achter: **16%**.

9\ Effecten van overheidsbezuinigingen

FIGUUR 9.9: TRENDS IN HET AANTAL BEZOEKEN PER CATEGORIE MUSEUM, 2011-2014 (indexcijfers met 2011 = 100)

Verlaging lasten

Welke keuzes maken musea met en zonder subsidieverlaging bij de lasten? We hebben in figuur 9.6 al gezien dat musea met een subsidiedaling hun lasten hebben teruggebracht, terwijl de lasten bij musea zonder subsidieverlaging gestaag blijven stijgen. Bezuinigen musea met een subsidieverlaging heel sterk op bepaalde posten?

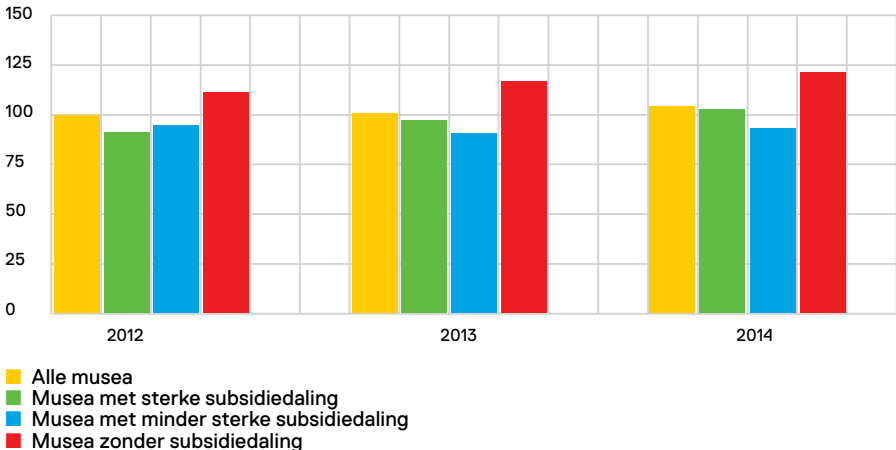
In het algemeen nemen we bij de ontwikkeling van de verschillende kostenposten geen al te grote verschillen waar tussen musea met en zonder subsidieverlaging. Bij musea zonder subsidieverlaging stijgen de kosten van aankopen weliswaar in tegenstelling tot musea met een subsidieverlaging, maar deze kosten fluctueren sterk in de in de tijd. Voor de

9\ Effecten van overheidsbezuinigingen

vaststelling van een duidelijke trend of een trendbreuk is het nog te vroeg.

Bij de ontwikkeling van het betaalde personeel is het beeld diffuus (zie figuur 9.10). Musea met een minder sterke subsidiedaling brengen de omvang van het betaalde personeel met **7%** terug en compenseren dit met de inzet van vrijwilligers. Musea met een sterke subsidiedaling hebben in eerste instantie sterk bezuinigd op het betaalde personeel, maar brengen het daarna weer terug op het oude niveau. Musea zonder subsidiedaling maken andere keuzes. Daar stijgt de omvang van het betaalde personeel met **22%**.

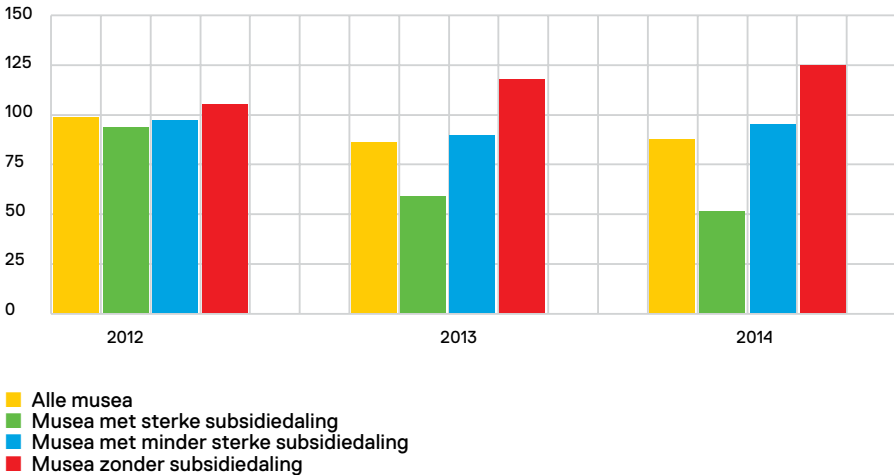
FIGUUR 9.10: TRENDS IN HET BETAALDE AANTAL FTE'S PER CATEGORIE MUSEUM, 2011-2014 (indexcijfers met 2011 = 100)

9\ Effecten van overheidsbezuinigingen

Bij de overige kosten van bedrijfsvoering (onder andere marketing, communicatie en verzekeringen) maken musea met een subsidieverlaging duidelijk andere keuzes dan musea zonder verlaging (zie figuur 9.11). Deze kosten nemen bij musea met een sterke daling af met **49%**. Bij musea met een minder sterke daling lopen deze kosten terug met **5%**. Bij musea zonder subsidiedaling stijgen deze kosten met **25%**.

FIGUUR 9.11: TRENDS IN DE OVERIGE KOSTEN VAN BEDRIJFSVOERING PER CATEGORIE MUSEUM, 2011-2014 (indexcijfers met 2011 = 100)

Conclusie

De belangrijkste conclusies luiden:

24% van de geanalyseerde musea kampt tussen 2011 en 2014 met de gevolgen van een sterke subsidiedaling (25% of meer). Daarnaast heeft **46%** van de musea een minder sterke subsidiedaling ondervonden.

De daling van de subsidies is niet geconcentreerd bij specifieke soorten musea (naar aard van de collectie).

De verschillen tussen musea met of zonder subsidiedaling zijn vooral het gevolg van uiteenlopende gemeentelijke bezuinigingen.

Musea met een sterke subsidiedaling weten hun eigen inkomsten te verhogen en slagen erin om hun lasten te verlagen, maar dit is niet voldoende om de subsidiedaling op te vangen.

Over de hele linie zijn de eigen inkomsten gestegen, vooral door een toename van de inkomsten uit entreegelden. Dit geldt zowel voor musea met als zonder subsidiedaling.

Bij de lasten maken musea met een subsidiedaling andere keuzes dan musea zonder subsidiedaling. Musea met een subsidiekorting brengen hun lasten en in het bijzonder de overige kosten van bedrijfsvoering terug, terwijl die bij musea zonder korting gestaag blijven stijgen.

Colofon

November 2015

Copyright

Museumcijfers 2014 is een uitgave van de Stichting Museana. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Disclaimer

Ondanks alle aan de samenstelling van deze uitgave bestede zorg kan de uitgever geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade die het gevolg is van enige fout in deze uitgave.

Databewerking: Eric Verhoog (ABF Research, Delft)

Analyse: René Goudriaan, Johan Visser (SiRM, Den Haag)

Samenstelling: Gea Wold, Toine Berbers (Museumvereniging)

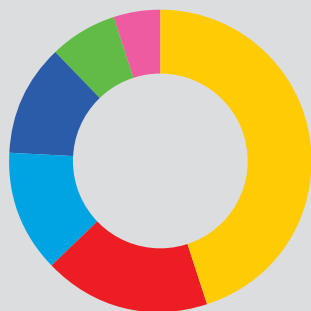
Vormgeving: Def, Amsterdam

Drukwerk: Zwaan Print Media

Stichting Museana
Rapenburgerstraat 123
1011 VL AMSTERDAM

telefoon 020-5512900
benchmark@museana.net
www.museana.net

Museum Paul Tétar van Elven	Oertijdmuseum De Groene Poort	Stg. Museum Vekemans
Museum Rijswijk	Oorlogsmuseum Overloon	Stg. Museum voor Religieuze Kunst
Museum Schokland	Openbaar Vervoermuseum Doetinchem, Stg.	Stg. Muzeeaquarium Delfzijl
Museum Slager	Openluchtmuseum / Themapark De Spitkeet	Stg. Nationaal Sleepvaart Museum
Museum Slot Loevestein	Openluchtmuseum Het Hoogeland	Stg. Nederlands Volksbuurtmuseum
Museum Smedekinck	Openluchtmuseum Ootmarsum	Stg. Pieter Vermeulen Museum
Museum Spakenburg	Oudheidkamer Texel	Stg. Rijksmuseum Amsterdam
Museum Speelklok	Paleis Het Loo Nationaal Museum	Stg. Rijksmuseum Muiderslot
Museum Stad Appingedam	Panorama Mesdag BV	Stg. Romeins Museum
Museum Stedhús Sleat	Persmuseum	Stg. Stedelijk Museum Amsterdam
Museum Sterrenwacht Sonnenborgh	Peter van den Braken Centrum	Stg. Stedelijk Museum Schiedam
Museum Swaensteyn	Purmerends Museum	Stg. Studiegroep Leudal, Leudal Museum
Museum 't Behouden Huys	Rijksmuseum Twenthe	Stg. Synagoge Elburg
Museum 't Oude Slot	Rijksmuseum van Oudheden	Stg. TwentseWelle
Museum Terra Maris	Rijssens Museum	Stg. Veenkoloniaal Museum
Museum Tongerlohuys	Rotterdams Radio Museum	Stg. Weegschaal Museum Naarden
Museum Tot Zover	Schermer Molens Stichting	Stg. Zaans Museum
Museum van Bommel van Dam	Schoonewelle Mus. voor Natuur en Ambacht	Stg. Museum Stadskaasteel Zaltbommel
Museum van Brabantse Mutsen en Poffers	SCHUNCK*	Stichting Amelander Musea
Museum van de 20e Eeuw	Science Centre Delft	Stichting De Nollen
Museum van Egmond	Singer Laren	Stichting Feyenoord Museum
Museum Van Loon	Slot Zuylen	Stichting Nationaal Veiligheidsinstituut
Museum Veere	Smalspoormuseum Valkenburg	Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen
Museum Vlaardingen	Space Expo	Streek & Landbouwmuseum Goemanszorg
Museum voor anatomie en pathologie	Speelgoed en Carnavalsmuseum Op Stelten	Streekmuseum "De Meestof"
Museum voor Communicatie	Spoorwegmuseum	Streekmuseum De Acht Zaligheden
Museum Wierdenland Ezinge	St. Frans Hals Museum De Hallen Haarlem	Streekmuseum De Roode Toeren
Museum Willem van Haren	Stadhuismuseum Zierikzee	Streekmuseum het Admiraliteitshuis
Museum Zaanse Tijd	Stadsmuseum Almelo	Streekmuseum Krimpenerwaard
Museumboerderij 'wt Olde Maat Uus	Stadsmuseum Doetinchem	Streekmuseum Schippersbeurs, Stg.
Museumspark Orientalis	Stadsmuseum Harderwijk	Streekmuseum Stevensweert Ohé en Laak
Museumstoomtram Hoorn-Medemblik	Stadsmuseum Steenwijk	Streekmuseum-Volksterrenwacht Burgum
Muzee Scheveningen	Stadsmuseum Woerden	't Fiskershúske
Nat. Biërmuseum De Boom	Stadsmuseum Zoetermeer	Tassenmuseum Hendrikje
Nat. Reddingmuseum Dorus Rijkers	Stedelijk Molenmuseum De Valk	Techniekmuseum HEIM
Nationaal Archief	Stedelijk Museum Alkmaar	TENT Stichting Centrum Beeldende Kunst
Nationaal Baggermuseum	Stedelijk Museum Coevorden	Teylers Museum
Nationaal Bevrijdingsmuseum 1944-1945	Stedelijk Museum De Lakenhal	Thermenmuseum
Nationaal Gevangenis museum	Stedelijk Museum Kampen	Titus Brandsma Museum
Nationaal Glasmuseum/ Stichting Glas	Stedelijk Museum 's Hertogenbosch	Touwmuseum 'De Baanschuur'
Nationaal Monument Kamp Vught	Stedelijk Museum Vianen	Trompenburg Tuinen & Arboretum
Nationaal Museum van Wereldculturen	Stedelijk Museum Zutphen	Universiteitsmuseum Groningen
Nationaal Onderwijsmuseum	Stedelijk Museum Zwolle	Universiteitsmuseum Utrecht
Nationaal Science Center NEMO	Stg. Amsterdam Museum	Valkerij en Sigarenmakerij Museum
Nationaal Tinnen Figuren Museum	Stg. Borg Verhildersum	Van Abbemuseum
Nationaal Veeteelt Museum	Stg. Botanische Tuin Kerkrade	Van Gogh Museum
Nationaal Vlaserij-Suikermuseum	Stg. Centraal Museum	Veluws Museum Hagedoorns Plaatse
Nationaal Vlechtmuseum	Stg. De Oude Kerk	Venrays Museum
Nationale Stichting De Nieuwe Kerk	Stg. Gemeentemuseum Den Haag	Verzetsmuseum Amsterdam
Natura Docet Wonderryck Twente	Stg. GeoFort	Verzetsmuseum Zuid-Holland
Naturalis Biodiversity Center	Stg. Grote Sint Laurenskerk Alkmaar	Vincent van GoghHuis
Natuurhistorisch Museum Maastricht	Stg. Haarlemmermeermuseum De Cruquius	Visserijmuseum Zoutkamp
Natuurhistorisch Museum Rotterdam	Stg. Het Bolwerk	Voerman Museum
Natuurmuseum Brabant	Stg. Het Nederlands Stripmuseum	Waterlandsmuseum de Speeltoren
Natuurmuseum Fryslân	Stg. Kasteel Amerongen	Watersnoodmuseum
Natuurmuseum Nijmegen	Stg. Kasteel Keukenhof	Wereldmuseum Rotterdam
Ned. Instituut voor Beeld en Geluid	Stg. Kasteel Radboud	Westfries Museum
Nederlands Artillerie Museum	Stg. Klooster Ter Apel	Witte de With, Center for Contemp.Art
Nederlands Bakkerijmuseum	Stg. Koninklijk Eise Eisinga Planetarium	Zandvoorts Museum
Nederlands Fotomuseum	Stg. Mommerskwartier	Zee- en Havenmuseum de Visserijschool
Nederlands Leder en Schoenen Museum	Stg. MOTI, Museum of the Image	Zeeuws Maritiem MuZEEum
Nederlands Openluchtmuseum	Stg. Museum de Kantfabriek	Zeeuws Museum
Nederlands Steendrukmuseum	Stg. Museum 'De Roos'	Zoutmuseum
Nederlands Stoommachinemuseum	Stg. Museum Elburg	Zuiderzeemuseum
Nederlands Tegelmuseum	Stg. Museum Kinderwereld	Zwanenbroedershuis
Nederlands Watermuseum	Stg. Museum Maassluis	
Nederlands Zilvermuseum Schoonhoven	Stg. Museum Menkemaborg	
Nederlands Zouavenmuseum	Stg. Museum Nijkerk	
Nieuw Land Erfgoedcentrum	Stg. Museum Tromp's Huys	
Noordelijk Scheepvaartmuseum	Stg. Museum Veenendaal	

Stichting Museana
Rapenburgerstraat 123
1011 VL Amsterdam

telefoon 020-5512900
benchmark@museana.net
www.museana.net